

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

A lakosság fogyasztási szerkezetének változása

Belső konzulens: Horváth András

Külső konzulens: Huszár Ákos

Gere Szabina

Nappali

Gazdálkodás és menedzsment szak

Statisztikus elemző szakirány

2016

NYILATKOZAT

AlulírottGere Szabina..... büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2016. év december hónap 2. nap

A handwritten signature in blue ink, reading "Gere Szabina", is written over a horizontal dotted line.

hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Lakosság, háztartások, fogyasztás, avagy mit is jelentenek a fogalmak	3
3. Körkép – Hazánk főbb adatai 2014-ben	8
3.1. Jövedelmi helyzet	9
3.1.1. Egyenlőtlenségek az Európai Unión belül	10
3.1.2. Hazánk jövedelemegyenlőtlenségeinek okai	12
3.1.3. A jövedelmek összetételének alakulása	17
3.1.4. Jövedelem felhasználási formák	18
4. Háztartások kiadási és fogyasztói szokásai	20
4.1. Tényező, ami befolyásoló erővel bír a fogyasztás szempontjából– Árváltozás	20
4.2. A fogyasztói kosár átalakulása 2005 és 2014 között	22
4.3. Mire költöttek a magyar háztartások 2014-ben?.....	24
4.3.1. Létfenntartás	26
4.3.2. Létfenntartáson kívül vajon mire is költjük szívesen a jövedelmünket?.....	32
4.4. A jövedelmek befolyásoló ereje a fogyasztói kosarak kialakulásában	36
4.5. Tartós fogyasztási cikkek alakulása 2014-ben.....	37
5. Magyarország az Európai Unióban.....	38
5.1. Fogyasztási szerkezet alakulása az Európai Unión belül	40
5.2. Magyarország és az EU-28 tagállamok fogyasztási kiadásai	41
6. Befejezés	45
7. Irodalomjegyzék	49

1. Bevezetés

Szakedolgozatomban a hazai háztartások fogyasztását kívánom vizsgálni a választott időszakra vonatkozóan, hogy feltárhassam, hogy az első vizsgált évtől kezdve milyen változások keletkeztek a fogyasztási szerkezetben. 2005 és 2014 között egy olyan elemzési időszakkal rendelkezem, ahol befolyásoló tényezőként jelentkezett egy gazdasági válság is, ami kiugró értékeket eredményezhet. A fogyasztói társadalmunk korát jellemzi, hogy az emberek jövedelmeik nagyobb részét arra fordítják, hogy javakat halmozzanak fel, valamint szolgáltatásokat vegyenek igénybe, emellett jövedelmük egy részét megtakarítják.

Hipotézisem, hogy a fogyasztói kosarak összetételét legnagyobb mértékben a jövedelmi helyzet határozza meg, ezért vizsgálatom kiterjed a jövedelmi egyenlőtlenségekre, ami fakadhat a területi különbségek, a kulturális háttér vagy akár a háztartások összetétele, továbbá a korosztály és az iskolázottság eltéréséből is.

A jövedelem igen markáns tényező, a fogyasztásunk alapja. A bevételek növekedésével a létszükségletű javak megszerzésére arányaiban kevesebbet szükséges fordítani, mely eredményezheti a többi kategóriára (kultúra, oktatás, hírközlés, egészségügy... stb.) fordított magasabb összegeket, emellett azonban megnövekedhet az igény a nagyobb mértékű megtakarításra is. A fogyasztói kosarak arányainak eltolódását befolyásolhatják külső (gazdasági, politikai) tényezők, de természetesen a belső motivációk (pszichológiai, szociológiai) is nagy hatást gyakorolnak az egyéni döntésekre.

Véleményem szerint a családi háttér (nevelés, a nevelkedés környezete), valamint az iskolai környezet, barátok nagy befolyással bírnak az egyéni döntésekre. A felnőtté válás és felelősségvállalás különböző lépései szerintem árnyalják és folyamatosan alakítják az egyén jövedelem felhasználását, így érdemes lehet a családszerkezet változása alapján is vizsgálni a fogyasztói kosarak alakulását, emellett vizsgálatom kiterjed a régiók, területi elrendeződés befolyásoló tényezőire is. Dolgozatom kitér Magyarország és az Európai Unió egyes országainak háztartásai összehasonlítására is.

Vizsgálatom során a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) és az EuroStat adatait felhasználva készítem el az elemzéseket, önálló számításokkal alátámasztva hipotézisem eredményét. Az adatokat a STADAT rendszere biztosította számomra.

2. Lakosság, háztartások, fogyasztás, avagy mit is jelentenek a fogalmak

Célszerű elsősorban a fogalmakat kifejtenem, hogy a továbbiakban hivatkozni tudjak, valamint egyéb magyarázat nélkül használhassam a szakzsargont. Bizonyos kifejezések, fogalmak mást jelentenek a hétköznapi életben és mást a gazdaság különböző területein is, hiszen a háztartás szó hallatán egy laikusnak teljesen más jut eszébe, mint egy közgazdásznak.

A *háztartás* statisztikai megfogalmazásban olyan személyek összessége, akik (függetlenül a rokoni kapcsolatoktól) közös jövedelmi, illetve fogyasztói közösséget képeznek, folyamatos életviteli költségeiket részben vagy egészben közösen viselik. Egy háztartás állhat egy vagy több családból, de akár egyetlen főből is, így tehát nem jelenthetem ki, hogy egy család háztartásnak minősül, csupán abban az esetben, amennyiben a fent említett feltételeknek eleget tesz. A háztartás, mint egész, rendszeres, állandó bevételekre tesz szert, továbbá időszakos és rejtett bevételi lehetőségekkel biztosítja a kimeneteli oldalt, mely a szükségletek kielégítését, a vállalt kötelezettségek teljesítését, a háztartás ütemes fejlődésének lehetőségét és a megtakarítást jelenti.¹

A *jövedelmek* 3 fő elemből állnak: piaci (munka, vállalkozói, tulajdonosi), társadalmi, valamint egyéb jövedelmekből. A természetbeni társadalmi juttatások (mint egészségügyi ellátás, oktatás... stb.) értéke nem képezi részét a jövedelemnek. A magánszemélyek bevételeinek egyik fő forrása a munka, melynek egésze, vagy a levonásokkal csökkentett (SZJA és járulékok mindenkor mértéke) része, esetleg az aktuális törvény által meghatározott része a nettó munkabér, a másik fő jövedelemforrást a háztartások számára a nyugdíj összege jelenti.

A háztartások jövedelmük bizonyos hányadát jóságok és szolgáltatások megszerzésére fordítja, vagyis kiadássá válik, míg a fennmaradó részt megtakarításként kezeli, mely a jövőben kerülhet felhasználásra. Az arányok gazdasági vagy személyes igények hatására eltolódhatnak, vizsgálom megoszlásukat és keresem a lehetséges kiváltó okokat.

¹Háztartás – Statisztikai Évkönyv 2004, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest 2005

A *megtakarítások* fontos szerepet töltenek be, hiszen a korábbi megtakarításokat a háztartás felhasználhatja, azaz későbbi kiadássá válhat. Emellett fontos szerepet kaphat a hitelfelvétel, melyet a fogyasztók a jelen kiadásaikra fordíthatnak, ezek törlesztése a jövőben megszerzett jövedelmekből esedékes. Magyarországon a bankok közötti hitelversenyben, valamint a támogatási rendszer átalakulásának eredményeképpen, a 2000-es évek egyre elterjedtebbé vált a különböző típusú devizahitel (elsősorban frank alapú, de jelentős mennyiségben euró és jen alapú is), melyet deviza boom-nak is neveznek. A 2008-as gazdasági válság hatására ezek a hitelek adósságcsapdába kergették az országot, melyre megoldást csak a kormányzati beavatkozások jelentettek. Az eladósodottság ezen háztartások fogyasztásának alakulását is erősen befolyásolta. A válság hatására sokan a hitelek felvételétől való tartózkodást választják, vagyis a korábbi tapasztalatok alapján igyekeznek a megtakarítási oldalt növelni. A bankok azonban ismét igyekeznek könnyíteni a hitelfelvétel lehetőségét, amelyet, ha nem jól szabályoznak, akkor ismét kialakulhat egy gazdasági buborék, amely kipukkanásával újabb válság alakulhat ki. Szükséges ezért a megfelelő szabályozás kialakítása valamint a lakosság felvilágosítása és óvatosságra intése.

Fogyasztás alatt az adott termékcsoportra vagy szolgáltatástípusra költött forintban kifejezett pénzmennyiséget értjük. Elemzési egység a háztartás szintje, de az összehasonlíthatóság miatt a valamilyen formában meghatározott háztartásnagyságra vetítünk, pl. egy háztartásra jutó helyett egy főre vagy egy fogyasztási egységre jutó értékekkel számolunk.

A háztartások szerkezete és összetétele eltérő, ezért a fogyasztás méretgazdaságossága miatt célszerű differenciáltabban megközelíteni ezt a kérdéskört. Használunk ún. ekvivalencia-skálákat, melyek különböző súlyokat rendelnek az egyes háztartástagokhoz:

A magyar fogyasztási viszonyokhoz a nemzetközileg használt skálák közül sokáig az OECD1-es skálát tartották a legjobban illeszkedőnek, ezért a gyakorlatban ezt vagy ehhez nagyon hasonló meredekségű skálát használtunk:

Az első felnőtt háztartástaghoz 1-est rendelünk, a további felnőttekhez 0,75-öt, az első gyermekekhez pedig 0,65, a második gyermekhez 0,5, míg a további gyermekekhez 0,5 súlyt rendelünk, mely a fogyasztási egységet képviseli. Például, ha adott egy négy főből álló család (apa, anya és 2 gyermek), ebben az esetben $(1+0,75+1*0,65+1*0,5=)$ 2,9 a súly,

mellyel a jövedelmet osztják. Mára a magyar gyakorlatban is az Eurostat által ajánlott OECD2-es skálát alkalmazzuk.

A súlyozást azért fontos figyelembe vennünk, hiszen a háztartás méretéből fakadóan némely kiadások nem egyenesen arányosan növekednek a háztartás méretével. Bizonyos kiadások, - mint például a fűtés, lakbér, villany – állandó értéket vesznek fel abban az esetben is, ha a háztartás mérete növekszik. Egy háztartás mérete kétszeresére emelkedhet, de a korábban felsorolt költségek nem követik ezt a növekedési mértéket egyenes arányban.

A 2000-es évek közepétől módosult a HKF módszertana, melynek segítségével részben közös adatfelvételen keresztül kaphat a KSH információt a fogyasztási és a jövedelmi kérdésekre. A Háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel (HKÉF) a magánháztartásokra vonatkozóan egy főre vetíti elemzéseit. A minta mindössze a magánháztartások negyed százalékát fogja át. A megfigyelt háztartásokról egy hónapig naplót vezetnek a COICOP-osztályok szerinti kiadásaikról és bevételeikről majd év végén még egy részletes visszatekintő interjút is lekérnek az előző évi fogyasztásról és jövedelemről. A háztartások teljes körű megfigyelése sajnos nem lehetséges, így a teljes pontosság nem valósítható meg (csak kiválasztott minta), valamint a megfigyelés csupán magánháztartásokra terjed ki.²

Az életszínvonal meghatározása nagyon nehéz folyamat, ugyanis arra a szubjektív kérdésre, hogy „Ön hogyan ítéli meg jelenlegi helyzetét?” sok esetben Magyarországon nagyon negatív válaszok születnek, még akkor is, ha a jövedelmi szintje az átalaghoz konvergál. „A kapitalizmus és az információs társadalom, valamint a nyugat felé való nyitás annyira impulzív hatással van a magyar lakosságra, hogy hajlamosak vagyunk a jó helyzetünket is rosszabbra értékelni.”³ A szociológia és szociálpszichológia részletesen foglalkozik ezzel a témakörrel, viszont éppen ezért fontos, hogy számszerű adatokat képezzünk, melyek által további számítások és következtetések készíthetők. A módszertan a jövedelmek osztályozásával létrehozta az egységes osztályközöket, amelyek közül dolgozatomban a deciliseket fogom felhasználni. Ezek objektívebb képet adnak, mintha a saját megítélésünk szerint sorolnánk be a háztartásokat különböző rétegekbe.

² <http://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/modsz22.html>

³ Forrás: Társadalmi Riport, 2004 /szerk. Kolosi Tamás, Tóth István György, Vukovich György, TÁRKI, Bp. 2004

A *jövedelmi tizedek (decilisek)* számítása a következőképpen zajlik: a felvétel népességét a háztartásban egy fogyasztási egységre jutó évi nettó jövedelem alapján sorba rendezzük, és az így rendezett személyeket tíz egyenlő részre osztjuk. A teljes sokaság egy tizede alkot egy decilist. Hasonló elven működik a jövedelmi ötödök, vagyis a kvintilisek kialakítása is. Az első tizedbe tartoznak a legalacsonyabb, míg a 10. tizedbe a legmagasabb jövedelemmel rendelkező személyek. Kutatásom részeként a fogyasztói kosarak alakulását a jövedelmi tizedek felhasználásával is vizsgálom, véleményem szerint a jövedelmek növekedésével a megtakarítási határhajlandóság növekszik, emellett az alapvető létszükségletek beszerzése arányaiban kisebb ráfordítással jár.

A *fogyasztás csoportosításának* segítségére a megalkotott COICOP (Classification of Individual Consumption of Purpose), azaz az egyéni fogyasztás rendeltetés szerinti osztályozási rendszert alkalmazom, mely egy tízes számrendszerű, négy szintű, tartalmában harmonizált nomenklatúra. Az OECD, EUROSTAT és az ENSZ Statisztikai Igazgatósága hozta létre ezt az osztályozási rendszert 1999-ben, majd 2000-től a magyar Háztartási Költségvetési Felvételben is bevezették. Hazánkban és az Európai Unióban is nagy változásokat okozott a 2015-ös év, melynek következtében az Eurostat többek között olyan változásokat eredményezett a csoportosító kódok megváltoztatásával, mely a későbbiek folyamán nem fogja jól összehasonlíthatóvá tenni az adatokat. Dolgozatomban a 2015 előtti adatokat vizsgálom, így jelenleg nem érinti a változás a számításokat, de a későbbi vizsgálatoknál ezt nagyon fontos figyelembe venni.⁴

⁴ Statisztikai Tükör 2016. április 8., KSH

A kialakított COICOP rendszerben a fogyasztási főcsoportok (két számjegyű szint) a következőképpen alakulnak:

Főcsoport száma	Főcsoport megnevezése
01	Élelmiszerek és alkoholmentes italok
02	Szeszes italok, dohányárúk
03	Ruházat és lábbeli
04	Lakásfenntartás, háztartási energia
05	Lakberendezés, háztartási energia
06	Egészségügy
07	Közlekedés
08	Hírközlés
09	Kultúra, szórakozás
10	Oktatás
11	Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás
12	Egyéb termékek és szolgáltatások

1. tábla (elnevezések: KSH módszertan)

A COICOP rendszert alkalmazása kapcsán fontos megemlítenem a csoportosítás sajátosságait. Értelemszerű, hogy a vásárolt élelmiszereket (pl. alapanyag a hétfégi ebédhez) a 01-es csoportban fog értékelésre kerülni, azonban a házon kívüli étkezések már nem sorolhatók ebbe a kategóriába. Például egy utazás során élelmiszerere költött forintösszegek, az utazás költségeit fogják terhelni, ami azt jelenti, hogy ebben az esetben, bár élelmiszerere költöttük az említett összeget, mégis a 09-es főcsoportban, azaz az utazásnál kell feltüntetnünk. Utóbbi akkor fordulhat elő, amikor az adatok jellegéből adódóan nem különíthetők pontosan el a szóban forgó összegek. Lehetőség szerint elkülönítve számolják el egy szervezett utazás során a tételeket (élelmiszer a 01-es, benzin a 07-es...), amennyiben a szolgáltatott adatok ezt megengedik. Továbbá az óvodában elfogyasztott élelmiszer a „szociális ellátásnál”, vagyis a 12-es főcsoportnál, a kórházi étkezések költségeit az egészségügynél (mint kórházi szolgáltatás), azaz a 06-os főcsoportban, de egyéb esetben házon kívül fogyasztott ételeket pedig a vendéglátásnál, vagyis a 11-es főcsoportnál vannak feltüntetve.⁵

⁵ SIMONYI PÉTER: AZ ÉLELMISZERFOGYASZTÁS EGYES SAJÁTÓSÁGAI, HAZAI VONÁSAI A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS TÜKRÉBEN (http://geography.hu/mfk2012/pdf/Simonyi_peter.pdf)

3. Körkép – Hazánk főbb adatai 2014-ben

Magyarország bruttó hazai terméke 2005 és 2014 között évről évre nominálértéken növekedést mutatott, kivéve egyetlen évet: 2008-ról 2009-re visszaesés mutatkozott a nemzetközi válság hatására, ekkor 6,6%-kal csökkent a bruttó hazai termék az előző évhez képest, továbbá 2012-ben is visszaesés volt. 2014-ben a GDP értéke 32 400 148 millió forint, az előző évhez képest 4%-os, 2005-ös árákon 5,3%-os növekedést jelentett, viszont a mutató nem feltétlenül használható a jólét kimutatására.

„Amikor az a cél, hogy az életszínvonalat, a jólétet értékeljük akkor a háztartások jövedelmére és annak felhasználására kell fókuszálni, vagyis a háztartási, lakossági szférára kell koncentrálni. A GDP változása nem mutatja meg az általános jólét változását, mivel a jövedelemeloszlásra érzéketlen, azaz nőhet úgy a GDP, hogy a többség helyzete romlik.”⁶

A GDP nem fed le mindent, eltakarja a társadalmi különbségeket, a háztartások oldaláról megvizsgálva sokkal árnyaltabb képet kapunk az ország fejlődéséről.

2014-ben 4 129 277 magánháztartásról kapunk képet a KSH felvétele szerint, a háztartások átlagos taglétszáma 2,3 fő, vagyis a személyek felszorozott száma 4 129 277 főt jelentett. 2005-ben Magyarországon a minta szerinti lakosság 9 millió 938 ezer fő volt, ami a felvétel szerint 3 millió 837 ezer magánháztartás kialakítását ösztönözte, vagyis ebben az évben az átlagos taglétszám 2,6 fő. A népesség csökkenésével ellentétben a háztartások száma növekedett 2005-ről 2014-re, a legalacsonyabb taglétszám inkább az idősebb korosztálynál, valamint a nagyobb jövedelmet megszerzőknél jellemző.

A fiatalok gyermekvállalási kedve csökkent az utolsó évtizedben. Jelenleg sokkal fontosabbá válik a 20-35 éves korosztály számára a karrier felépítése és a biztonságos háttér megteremtése, illetve a tanulási időszak is sokkal elnyújtottabban jelenik meg, mint az idősebb generációknál, így a családalapítás ideje későbbre tolódik, emellett a migrációnak is nagy szerepe van a népesség csökkenésében.

⁶ Társadalmi Riport 2014, Szerkesztette: Kolosi Tamás és Tóth István György

A taglétszám korcsoportonként eltérően alakul, 2014-ben a nyugdíjasoknál 1,5 fő, míg a 25 és 54 év közöttieké a legmagasabb, itt 2,9 főt jelentett. A jövedelmi tizedek szerinti megoszlásnál látható, hogy az első decilisben 3,3, míg a 10. decilisben a legalacsonyabb 1,7 fő a háztartások taglétszáma.

Az alacsonyabb keresettel rendelkezők anyagi megfontolásból igyekezhetnek egy háztartásba tömörülni, például a fiatalok albérlet-választási szempontját veszem alapul, ott is gyakran előfordul, hogy többen költöznek egy lakásba, ezzel csökkentve az egy főre jutó bérleti díjakat. A magasabb jövedelmet megszerzők inkább kisebb taglétszámú háztartásokat alakítanak ki, a csoportban kevésbé lehet jellemző a több generáció együtt élése, anyagi adottságaikból fakadóan könnyebben tudnak saját lábra állni. Korábban Magyarországra jellemző volt, hogy több generáció élt együtt, így a nyugdíjasok nem feltétlenül laktak kisebb háztartásokban, napjainkban a mobilitás nagyobb szerepet játszik a fiatalok esetében, országhatárokat is szívesen átlépnek tanulmányaik folytatására, valamint munkavállalás céljából.

Javaink és szolgáltatásaink megszerzésére különböző jövedelemforrások felhasználására van szükségünk, a fogyasztói kosarak összetételének egyik legnagyobb befolyásoló tényezőjeként szerepelnek. 2014-ben az egy főre jutó nettó jövedelem értéke 1 099 710 forint országos átlagot tekintve, míg az egy főre jutó fogyasztási kiadás 907 675 forint. A fennmaradó összeg (192 035 forint) megtakarításként jelenik meg, melyet a lakosság későbbi fogyasztásra használ fel.

3.1. Jövedelmi helyzet

Fogyasztásunk alakulásának megértéséhez előbb a döntően befolyásoló tényezőt célszerű megismerni a lakosság jövedelmét. Természetesen emellett egyéb források is felhasználhatóvá válnak: korábbi megtakarítások, hitelek és egyéb juttatások, de az elemzésben az előbbi kategóriáktól most eltekintek.

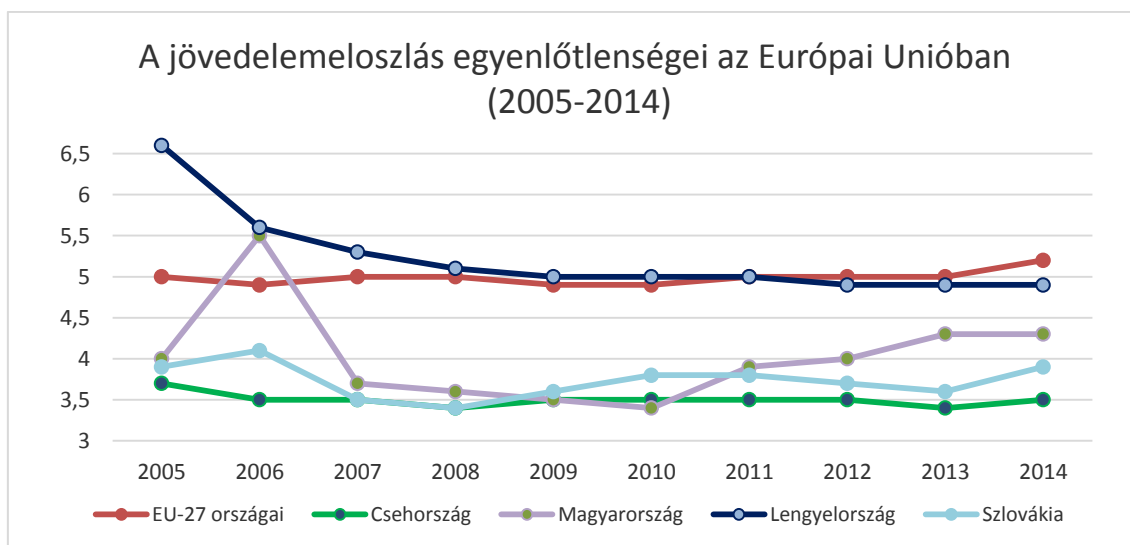
2014-ben az országos egy főre jutó nettó jövedelem közel 1 100 ezer forint volt, ami 4,8%-kal haladta meg az előző évi adatot, ami a fogyasztóiár-index 0,2%-os csökkenését figyelembe véve 5,0%-os reáljövedelem-növekedést jelentett. A jövedelem növekedése egyrészt sarkallhatja a lakosságot a felhalmozásra, amelyhez az árszínvonal csökkenése is ösztönző tényezőként hat. Erősödik az emberek bizalma, ár-érték arányban pedig több

jóságra tehetnek szert. Más oldalról megközelítve, a jelenlegi életszínvonaluk fenntartásához kevesebb jövedelemrészt elegendő felhasználniuk, így a megtakarításaikat növelni tudják. A vizsgálatom kiterjed az eltérő jövedelmek milyen hatással vannak a fogyasztási kiadások és a megtakarítások alakulására.

3.1.1. Egyenlőtlenségek az Európai Unión belül

A jövedelmi egyenlőtlenségek összehasonlítására használható az úgynevezett S80/S20 mutató, számításához a jövedelmi ötödök meghatározása szükséges. A felső és alsó kvintilis hányadosának értéke mutatja a „szegényebb” és „gazdagabb” társadalmi rétegek különbségeit, évről évre vizsgálva az értékek megmutatják, hogyan közeledik vagy távolodik a két réteg egymáshoz képest.

1. ábra: A jövedelem-eloszlás egyenlőtlenségei az S80/S20 mutató alapján 2005 és 2014 között

(adatok: Eurostat, 3. számú melléklet)

Hazánkban sokkal nagyobb ingadozás látható a mutató értékében, mint az EU 27 országát vizsgálva. 2005-től 2010-ig csökkenés tapasztalható Magyarországon a jövedelmi különbségek tekintetében (egyetlen kiugró értéket a 2006-os év mutat, ami feltételezhetően adathiba), majd a 2010-es fordulópont (3,4) elérése után folyamatos növekedés látható. 2014-ben 4,3-szor több jövedelemre tettek szert a legnagyobb ötödbe tartozók, mint az első

kvintilisbe tartozók. Az EU 27 országai sokkal egyenletesebb értékeket mutatnak (5 körül mozog minden évben), a legalacsonyabb és legmagasabb jövedelemmel rendelkezők különbségei stagnálnak, de a szakadék nagyobb, mint hazánkban. A V4-ek közül a legalacsonyabb eltéréseket a Cseh Köztársaság 3,5 körüli értékei jelentették, ezt követte Szlovákia 3,5-4 közötti arányszámmal, a csoport sereghajtója Lengyelország, de a javulás náluk a legdinamikusabb. 2005-ben még 6,6 az egyenlőtlenségi mutatójuk, melyet 2014-re sikerült 4,9-re letornászniuk, ezzel visszatérve az EU-s átlag alá.

„A jövedelmi szegénység nemcsak azáltal okoz társadalmi problémát, hogy a jelenben fogyasztási nehézségeket eredményez (alultápláltság, alacsony színvonalú lakhatás stb.), hanem azáltal is, hogy elégtelen szintű emberi tőke beruházáshoz (egészség, oktatás) vezethet, ami az érintett családok jövőbeli jólétét is veszélyezteti.”⁷

A jövedelmek túlzott elszakadása hosszú távon negatív hatást fejt ki a gazdaságra, a szegényebb jövedelmi csoport tagjai sokkal nehezebben törnek ki helyzetükből, középfokú végzettség elérése után már munkába állnak, de a képzetlenek jövedelmei alacsonyabbak, kiadásaikat pedig jobban vissza kell fogniuk.

„Az IMF tanulmánya szerint, ha a társadalom leggazdagabb 20 százalékának a teljes jövedelmen belüli részesedése 1 százalékponttal nő, akkor a gazdaság növekedési kilátása ezzel párhuzamosan 0,08 százalékponttal romlik a soron következő öt évben.”⁸

⁷ http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-911/publikaciok/tpubl_a_911.pdf

⁸ <http://www.penzugyiszemle.hu/tanulmanyok-eloadasok/a-novekvo-jovedelmi-egyenlotlensegek-rontjak-a-gazdasag-novekedesi-kilatasait>

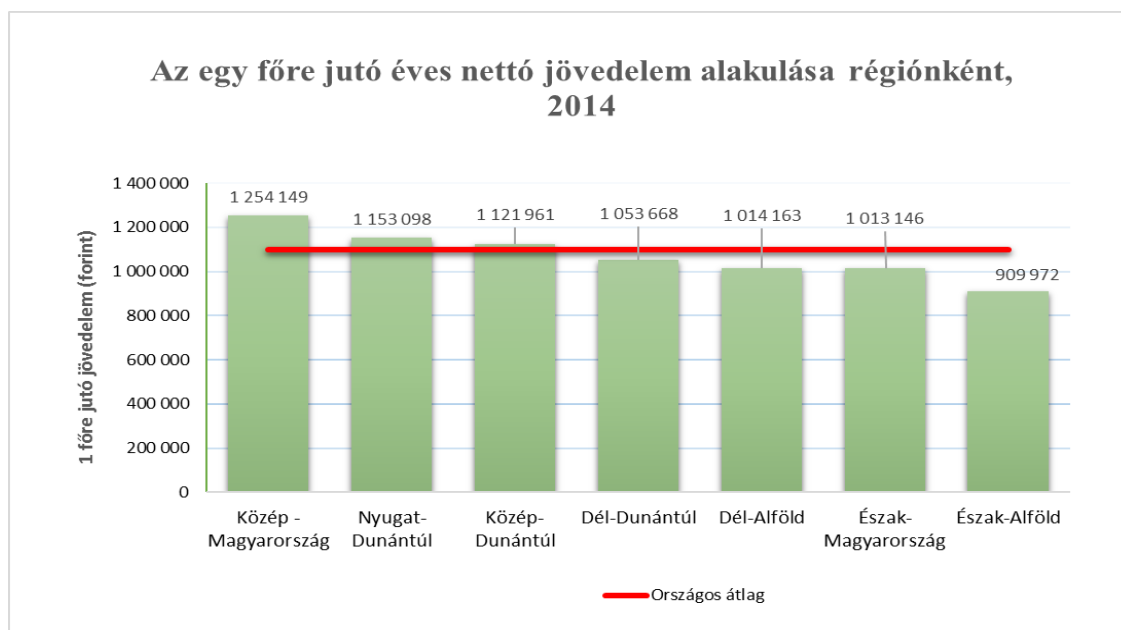
3.1.2. Hazánk jövedelemegyenlőtlenségeinek okai

Egyenlőtlenségek fakadhatnak földrajzi, területi egységek, településtípusok különbözőségei, valamint iskolai végzettség és nemek közötti eltérésekből is.

3.1.2.1. Terület

A lakosságunk jövedelme régióként jelentős eltéréseket mutat, az alábbi ábra jól szemlélteti a területi adatokat.

2. ábra: Az egy főre jutó éves nettó jövedelem alakulása régióként, 2014

(adatok: 4. számú melléklet)

Magyarországra jellemző, hogy a lakhelyünk befolyásolhatja a jövedelmeink alakulását, az országos átlagtól átlagosan 122 ezer forinttal, azaz 11,11%-kal térhetnek el az értékek. A korábban említett egy főre jutó jövedelem országos átlagát a közép – magyarországi régió több mint 150 000 forinttal meghaladja, ezalatt az Észak–Alföldön (a leginkább leszakadó térség) az átlag értékének közel egy ötöd részével elmarad. Az ábrán látható, hogy Közép–Magyarországon túl Nyugat– és Közép–Dunántúl is meghaladja az országos értéket (rendre +14,0%, +4,8% és +2,0%). Az említett területeken a magasabb jövedelmet ígérő ágazatok (pénzügy, kutatás, informatika) sokkal koncentráltabban jelennek meg, valamint a külföldi beruházások is ezeken a területeken valósulnak meg leginkább. A szegényebb területeken beruházásokkal, munkahelyteremtő mechanizmusokkal lehetne segíteni,

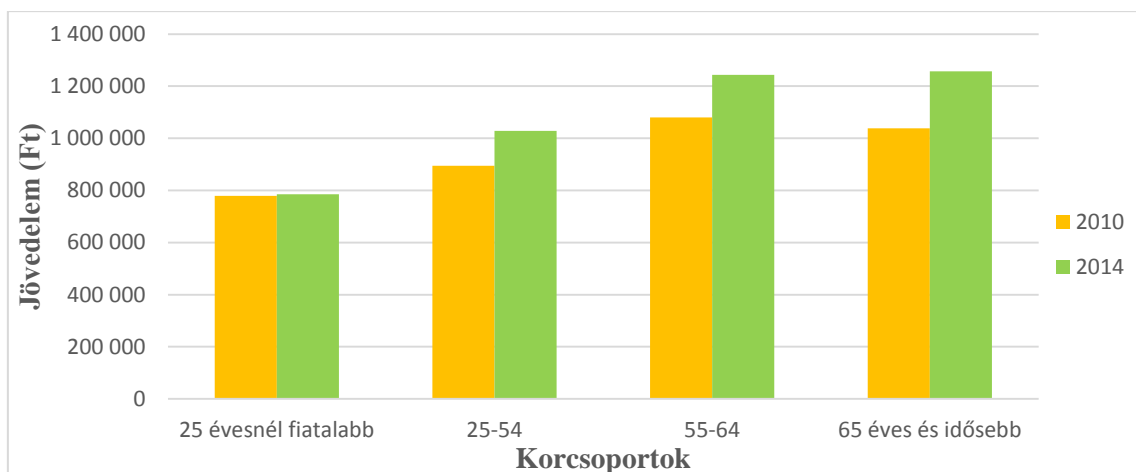
valamint az oktatásra nagyobb hangsúlyt fektetni. A leszakadó területeken magasabb a munkanélküliség, valamint a szakképzetlen munkaerő alacsonyabb munkabért produkál. Az alacsonyabb jövedelmeknek köszönhetően várhatóan a kiadásokat is ezekben a térségekben fogják vissza leginkább.

Közép–Magyarország nem véletlenül szerepel az élvonalban. A régió magába foglalja Budapestet és vonzáskörzetét, fővárosunkban a jövedelmi színvonal közel 32%-kal haladta meg az országos átlagot, ellentétben a sereghajtó községekkel, ahol nem egészen éri el a 923 ezer forintot az egy főre jutó érték, ezzel az átlagtól 16,1%-kal elmaradva. A kisebb településeknél az is gondot jelenthet, hogy a fiatalabb lakosság tanulmányokat folytatni és munkakeresés céljából a fejlettebb városokba költöznek, így a lemaradó területeken az idősebb korosztály marad, leginkább nyugdíjasok, valamint a szakképzetlen lakosság, akiknek nincs lehetőségük jövedelmezőbb állások megpályázására. A fejlettebb térségek igyekeznek elszívni a magasabb szaktudással rendelkezőket, ami a későbbiek folyamán még nagyobb egyenlőtlenségeket eredményezhet. A mobilitást igyekeznek kormányzati beavatkozással (lakhatási támogatások) is serkenteni, a képzett munkaerőt fontos mielőbb összezsugorítani a kereslettel.

3.1.2.2. Életkor

Általánosságban minden életszakasznak van egy sajátos feladata, 25 éves korunkig tanulunk, megszerezzük az első diplománkat (akár a másodikat is), majd kikerülünk az álláspiacra, pályakezdőként megtanuljuk szakmánk legfontosabb alapjait, majd folyamatban bővülő ismereteink következtében pályakezdő pozíciókból szakértői szintre lépünk, amely nagyobb honoráriummal jár, a társadalmi juttatások szerepe az életkor változásával is átalakul.

3.ábra: Az egy főre jutó nettó jövedelmek alakulása korcsoportonként 2010-ben és 2014-ben

(adatok: 2. számú melléklet)

A diagram jól szemlélteti, hogy a legfiatalabb korcsoport (25 év alattiak) rendelkeznek a legalacsonyabb jövedelmekkel mindkét vizsgált évben, ebben a kategóriában jelennek meg a szakképzettséggel nem rendelkező munkavállalók leginkább, valamint az iskolai elfoglaltság mellett vállalt diákmunkák, gyakorlati helyek is jóval alacsonyabb béreket jelentenek. A képesítéssel rendelkezők a pályakezdő pozíciók betöltésével alacsonyabb munkabérek tudnak realizálni, emellett a vállalkozói tevékenységek indítása 25 év alatt még nem elég kiforrott.

2010-ben megfigyelhető, hogy az aktív korúak egy főre jutó nettó jövedelme az előző korcsoportokhoz képest rendre növekedést mutatott (25 év alattiak: közel 780 ezer, 25-54 évesek: 895 ezer, 55-64 évesek: 1 080 ezer), de a nyugdíjkorhatárt betöltve közel 42 ezer forinttal visszaesett, ezzel ellentétben 2014-ben azonban a nyugdíjas korosztály magasabb egy főre jutó jövedelemmel rendelkezik, mint az aktívak bármelyik korcsoportja.

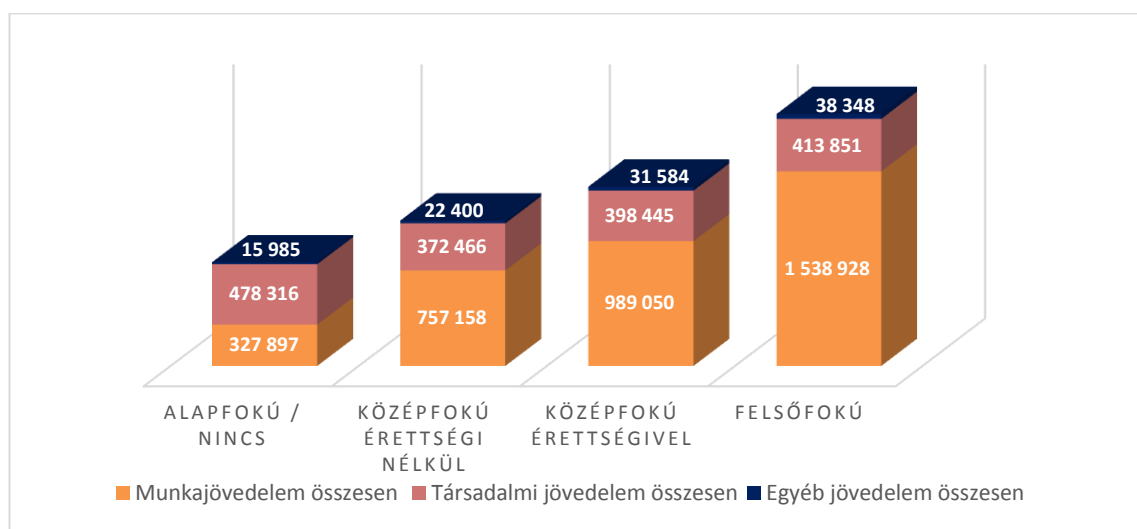
Az életkor növekedésével a jövedelmi szerkezetben átalakulás figyelhető meg. 2014-ben a munkabérek a 25-54 év közötti korcsoportban 1 144 ezer forintot értek el, ami a bruttó jövedelem közel 85%-át adja, míg 65 év felett ez az arány 10% alá szorul vissza. Utóbbi csoportnál a társadalmi juttatások jelentik a fő elemet közel 89%-os aránnyal. 2010-ben a nyugdíjasok jövedelmeinek még csak 8%-át jelentették a munkából származó jövedelmek,

ami 2014-re elérte a közel 10%-ot, de nem a munkabérek, hanem a vállalkozásból származó jövedelmek növekedtek. A nyugdíjkorhatár elérése után a jövedelmező vállalkozásokat nem szívesen adják ki a vezetők irányításuk alól, valamint a hasznosság érzésének fenntartása is motiváló tényezőként hat.

3.1.2.3. Iskolai végzettség

Az iskolai végzettség jelentősen befolyásolhatja a jövedelemszerző képességet, a magasabb fizetést nyújtó munkáltatók elvárása a megfelelő képzettség, valamint törvényi szabályozás is létezik, mely előírja a végzettség szintjének megfelelő bérminimumot.

4.ábra: Jövedelmek összetételének alakulása iskolai végzettség alapján (2014)

(Forrás: 5. számú melléklet)

Az iskolázatlanok, valamint alapfokú végzettséggel rendelkezők összesen 822 198 forintos éves bruttó jövedelemmel rendelkeznek, ami az országos átlagtól több mint 551 ezer forinttal marad el. A kategória tagjainak legnagyobb bevételi forrását a társadalmi juttatások jelentik, a munkabér a megélhetési forrásuk 58,2%-át jelenti. Az érettségivel rendelkező munkavállalók már a béreikkel megelőzik a képesítést nem szerzők jövedelmeit, a társadalmi juttatásokból a középfokú végzettségűek (érettségivel és anélkül is) részesülnek a legkevésbé.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetén a bruttó éves jövedelem közel 2 millió forintot ért el 2014-ben, melynek közel háromnegyed része munkajövedelemből származott. A társadalmi jövedelmek nominálértékben növekedést mutatnak a középfokú

végzettséggel ellentétben, a nyugdíjak, munkanélküli segélyek, valamint bizonyos gyermektámogatásokat (pl. GYED) is a magasabb bérek után kalkulálják, így a magasabb keresettel rendelkezők magasabb juttatásokat is érhetnek el, de arányuk elmarad a bruttó jövedelmet tekintve.

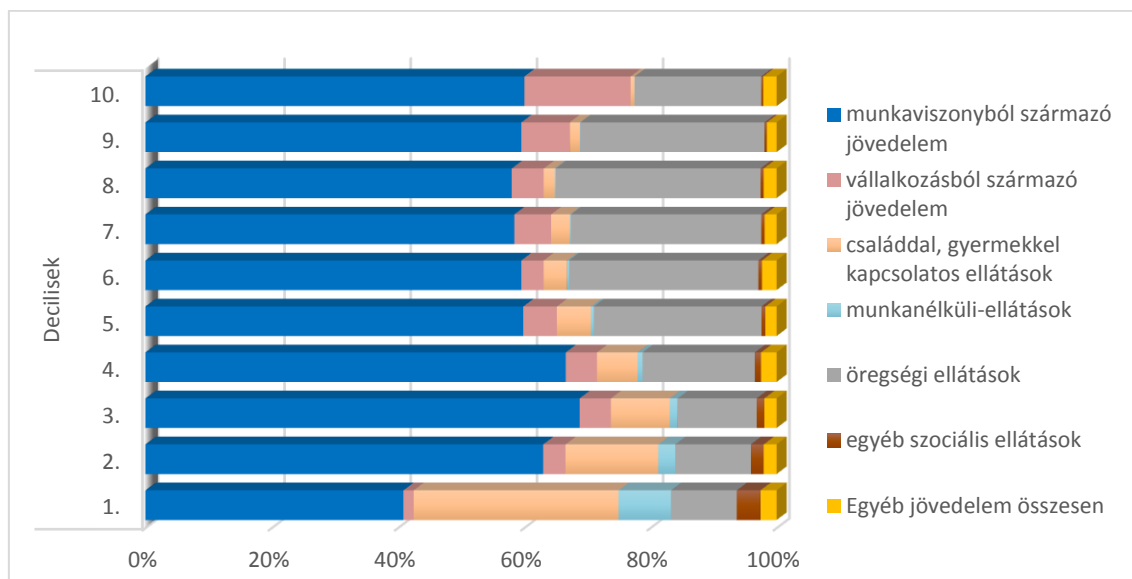
Jelentős lépést érhetnénk el a képzettséggel nem rendelkező vagy alacsonyabb végzettségű lakosság továbbképzésével, ezekben a csoportokban a legmagasabb a munkanélküli segélyek aránya, 2014-ben az 1 főre jutó munkanélküli segély, ami 2010-hez képest közel 4 ezer forintos csökkenést jelentett.

A tökéletes kombinációt keresve az előző vizsgálatok alapján megállapíthatom, hogy 2014-ben a Budapesten élő, felsőfokú végzettséggel rendelkező nyugdíjas helyzete tekinthető a legjobbnak. Leginkább fejlesztésre szoruló területnek az észak-alföldi régió tekinthető, valamint a 25 év alatti képesítéssel nem rendelkező fiatalok jövedelmi helyzete tekinthető a legrosszabbnak. Egy ország fejlődéséhez elengedhetetlen a szakképzett munkaerő rendelkezésre állása, érdemes ösztönözni a lakosságot és a szükséges feltételeket megteremteni. A kiadások vizsgálatánál ezért részletesebben fogom elemezni az oktatással kapcsolatos ráfordításokat.

3.1.3. A jövedelmek összetételének alakulása

Korábban említettem, hogy a lakosságot jövedelmeik alapján decilisekre oszthatjuk, az első csoportban a legalacsonyabb, míg a tizedik tizedbe a legmagasabb jövedelemmel rendelkezők tartoznak.

5. ábra: Jövedelmek alakulása az egyes deciliseknél (2014)

(adatok: 6. számú melléklet)

2014-ben a legkisebb jövedelemmel rendelkező csoport éves szinten fejenként bruttó 348,8 ezer forintot, a legfelső tized 3 291,5 ezer forintot keresett, míg az országos átlag 1 373,5 ezer forint.

Az első decilisnél a jövedelem legnagyobb részét a társadalmi juttatások jelentik 191,6 ezer forint (55%), ezen belül a családdal és gyermekkel kapcsolatos ellátások aránya a legszámottevőbb és itt a legmagasabb a munkanélküli segélyek aránya is, valamint értékben (28,9 ezer forint) is meghaladja az összes többi csoportot. A vállalkozásból származó jövedelem szinte elhanyagolhatóan alacsony, munkaviszonyból 142,6 ezer forintot kapnak, ami pár tízezer forinttal magasabb, mint a családdal kapcsolatos juttatások összege.

Az öregségi ellátások részaránya a középső decilisek esetén (5,6,7) a legmagasabbak, a munkából származó jövedelmek pedig a második és harmadik tizedeknél.

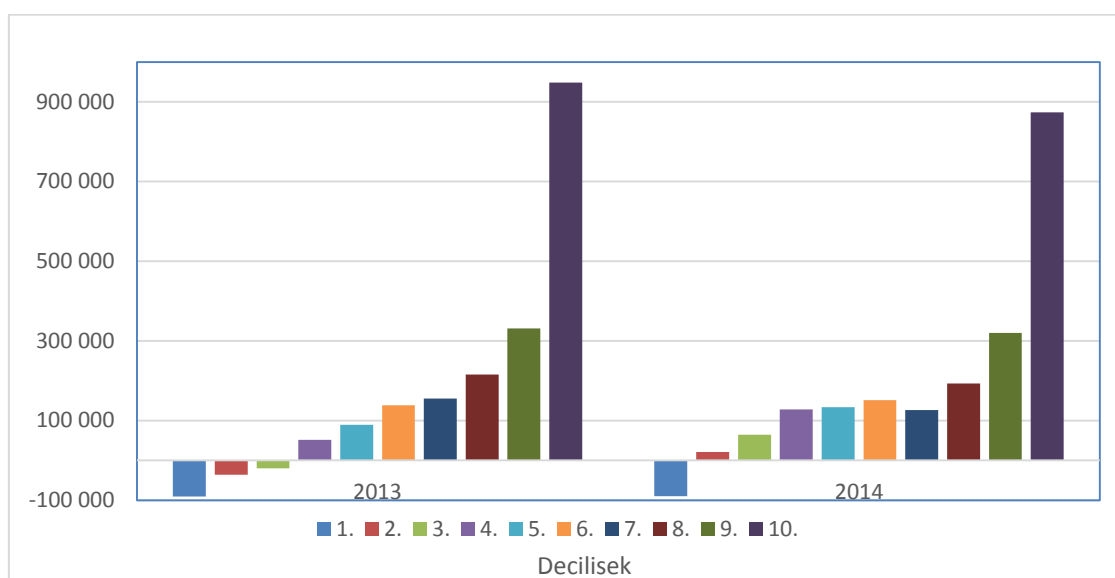
2014-ben a vállalkozásokból származó bevételek a tizedik decilisnél érnek el a legkiemelkedőbb értéket, 553 ezer forintot, ez mindössze 17 %-a a teljes bevételüknek, a legkevesebbet keresők teljes jövedelmének azonban majdnem kétszeresét jelenti.

Magyarország társadalmi jövedelmeinek legnagyobb részét (81%) az öregségi nyugdíjakra fordították, a családellátás ezzel szemben csak 14%-os arányt jelent, ami az elöregedő társadalmakra jellemző, az aktív lakosságra az öregségi kiadások igen nagy terhet rónak.

3.1.4. Jövedelem felhasználási formák

A háztartások a rendelkezésükre álló jövedelmük bizonyos részét javak megszerzésére fordítják, mely kiadásként jelenik meg, míg másik részét megtakarítás formájában későbbi felhasználásra fordíthatják. A korábbi megtakarítások felhasználásától eltekintve a megtakarítások alakulását vizsgálom az egyes jövedelmi tizedek szerint.

6. ábra: Az egy főre jutó megtakarítások változása 2013-ról 2014-re

(adatok: 7. számú melléklet)

2013-ban az első 3 tizednél is negatív értéket vett fel a megtakarítás (rendre 91, 36 és 20 ezer forint), ami azt jelenti, hogy ezekben a jövedelmi kategóriákban a jövedelmi szint annyira alacsonynak bizonyult, hogy hitelek felvételére kényszerültek fogyasztásuk fedezésére. 2014-re a helyzet javult, ekkor már csak az első tizednél látható negatív megtakarítás, a második és harmadik jövedelmi csoportba tartozóknál egyaránt

megfigyelhető, hogy a jövedelmük közel azonos mértékben (5,8 és 5,6%-kal) növekedett, kiadásaikat pedig visszaszorították rendre 5 és 8%-kal az előző évhez képest, ezzel nem csupán az eladósodottságukat kerülték el, de már sikerült tényleges megtakarításokat elérniük. Az adósságokat leküzdők után közel két és félszeres megtakarítási növekedést elérve a 4. jövedelmi tized is említésre méltó, míg 2013-ban 52 ezer forint, 2014-ben 128 ezer forintot tudtak félretenni. Az alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők a borúsabb gazdasági kilátások következtében, mint például a munkahelyeik elvesztésétől való félelem miatt igyekeznek tartalékokat felhalmozni.

A felsőbb decilisek (7.,8.,9.,10.) mindegyikénél csökkenés figyelhető meg, a 10. decilis háztartásai 2014-ben 8 %-kal kevesebbet takarítottak meg, mint az előző évben, a 7. decilis esetén pedig 19 %-os csökkenés figyelhető meg. Az alacsonyabb árak hatására a tehetősebb csoportban megnövekedett a vásárlási kedv, hiszen pénzükért több jószágot tudnak felhalmozni, vagy korábban bizonyos kiadásaikat elhalasztották, valamint számukra nem jelentett akkora fenyegetést a válság, ezzel szemben az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező réteg a takarékoság irányába mozdul el.⁹

Az alacsony jegybanki kamatok is arra sarkallhatják a tudatos vásárlókat, hogy inkább tárgyi eszközökbe fektessék be a megtakarításra szánt összegeket. Így nem a pénzügyi megtakarítások kerülnek előtérbe, hanem mondjuk a tartós fogyasztási cikkek, amelyek a fogyasztási oldat bővítik, esetleg ingatlanbefektetések.

Napjainkban sokat fejtegették, hogy az emelkedő ingatlanárak és bérleti díjak mellett egyre inkább érdemes lakásvásárlásra fordítani a rendelkezésre álló többletet, így a megtakarításra szánt összeg máris befektetésként jelenik meg, sőt hitelfelvételre is buzdíthat.

⁹ A Globális Válság: Hatások, Gazdaságpolitikai válaszok és kilátások, Budapest 2009
<http://vki3.vki.hu/kot/ecostat/03-Szalavetz.pdf>

4. Háztartások kiadási és fogyasztói szokásai

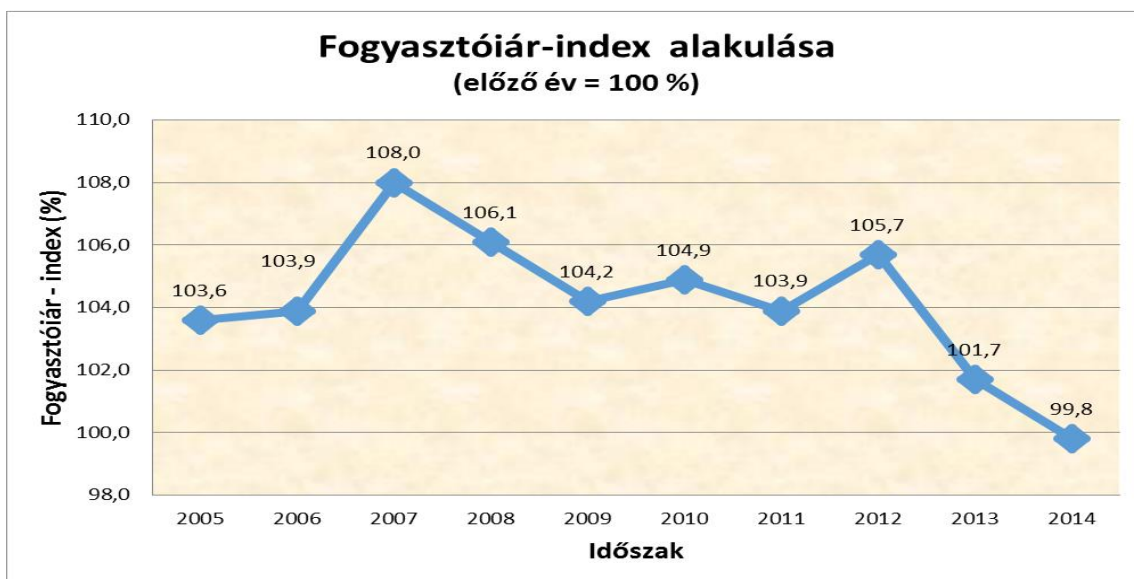
4.1. Tényező, ami befolyásoló erővel bír a fogyasztás szempontjából- Árváltozás

Egy ország számára pozitívnak tekinthető az árszínvonal emelkedése, hiszen ez gazdasági növekedést jelent, azonban egy átlagos ember számára első hallomásra a termékek és szolgáltatások árainak növekedése nem jelent jót, pedig a lassú ütemű (2-3%-s áremelkedés) szükséges a gazdasági növekedéshez. Az *infláció* a pénz vásárlóerejének romlási mértékét mutatja, ennek számszerűsítésére számítható a mutató.

A háztartások azt érzékelhetik, hogy adott jövedelem mellett a kevesebb jószágot tudnak megszerezni, ezért azt kívánhatják, bárcsak mindig ugyanazon az áron juthatnának a kívánt termékekhez és szolgáltatásokhoz. A stagnálás vagy negatív infláció azonban nem csak makrogazdasági viszonylatban, de a fogyasztás szempontjából is veszélyes lehet, amennyiben hosszútávon fennáll a folyamat, kialakulhat egy ún. deflációs spirál. A jelenség során a fogyasztók hajlamosak vásárlásaikat elhalasztani, a kereslet csökkenése pedig a várakozásaiknak megfelelően további árcsökkenést eredményezhet.

A háztartások számára az árszínvonal emelkedése a volumen visszaesését idézheti elő, a lakosság a számára legnagyobb hasznosságú fogyasztói kosarat keresi, így egy bizonyos termékcsoporthoz belüli árváltozás helyettesítő termékek választását ösztönözheti, a létszükséglet csoportjain kívüli fogyasztását elhalaszthatja vagy csökkentheti. De fordított eset is előfordulhat, amennyiben egy termékcsoporthoz ára a korábbi időszakhoz képest csökken, az a vásárlási kedvet növeli, vagyis volumenben növekedést tapasztalhatunk.

7. ábra: A fogyasztóiár – index alakulása, 2005-2014 (előző év=100%)

(Adatok: 8. számú melléklet)

A vizsgált 10 évben 2006-ról 2007-re növekedett a legnagyobb mértékben az árszínvonal (+8,0%), míg a másik szélső értéket a 2014-es év veszi fel, ahol az előző évhez képest 0,2% - os csökkenés tapasztalható, ami a 2013-hoz képest 1,9% - pontos visszaesést jelent. 2014-re az árak tehát csökkentek, a háztartások kiadása viszont mégis növekedett, vagyis volumenben nagyobb növekedés mutatható ki, ami kompenzáló tényezőként megakadályozta a recessziót. A tudatos vásárlók igyekeznek a leghasznosabban elkölteni a rendelkezésükre álló összeget és az árak csökkenésekor hajlamosak tartalékokat is felhalmozni, hogy a jövőben több terméket és szolgáltatást tudjanak megszerezni. Ebben az esetben nem alkalmazható a közgazdaságtan igen ismert mondása, miszerint

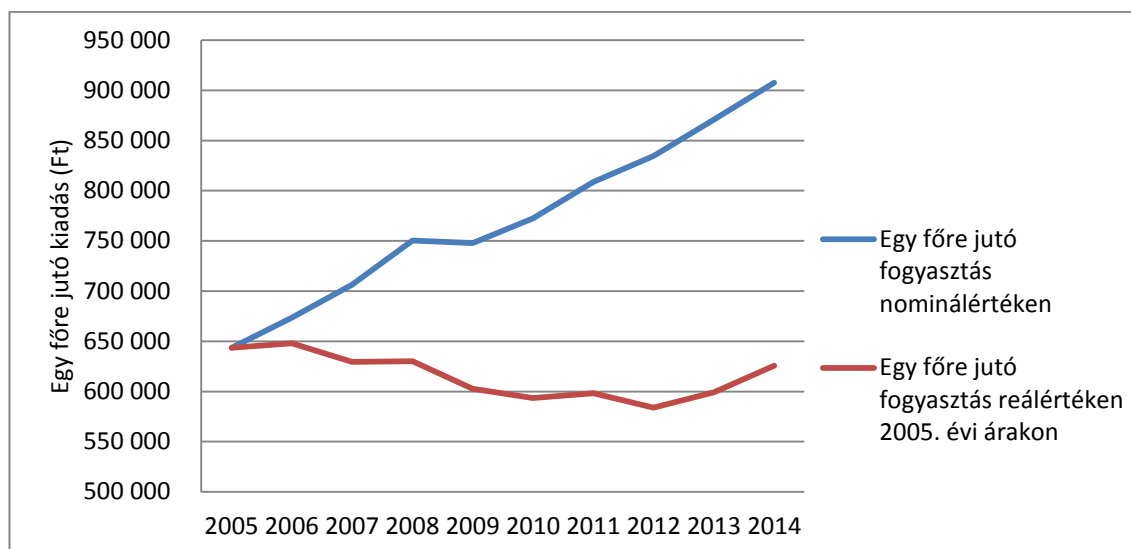
„egységnyi mai pénz értékesebb, mint egységnyi jövőbeli pénz.”

Bár a lakosság többsége valószínűleg nem bocsátkozik spekulációkba, de a közérzetét még inkább javítja a tény, ha a havi bevásárlását (feltételezve, hogy nagyjából ugyanazokat a termékeket veszi minden hónapban) kevesebb összegből sikerült elérnie, vagyis vásárlásaikat elhalaszthatják. Ekkor a megmaradt összegeket átcsoportosíthatja megtakarításá, vagy megjutalmazhatja magát olyan cikkek megvásárlásával, amelyet

eddig nem tudott megengedni magának. Az alacsonyabb jövedelmet elérők árérzékenyebbek, számukra még inkább pozitív az árak csökkenése.

4.2. A fogyasztói kosár átalakulása 2005 és 2014 között

8.ábra: Fogyasztás alakulása Magyarországon folyó és összehasonlító áron (2005-2014)

(Adatok: 9. számú mellékletek)

Hazánk háztartásainak fogyasztása 2005-től nominálértéken növekedést mutat, csak 2008 és 2009 között stagnált, ami a válság okozta bizonytalanságnak és gazdasági recesszióknak tudható be. 2005-ről 2014-re az egy főre jutó kiadások változatlan árakon számítva 643 535 forintról 907 675 forintra, azaz 246 140 forinttal növekedtek. A vizsgált időszakban évente átlagosan 29 349 forinttal, azaz 3,9 %-kal emelkedett a vizsgált érték, amelynek háttérében azonban a fogyasztói árak változása, valamint volumenváltozás állt.

A vizsgált időszakban az árszínvonal 45,1%-os növekedést mutat a teljes kiadás aggregátumára, az egyes főcsoportok árváltozásai viszont eltérő tendenciát mutatnak, így a jelentősebb kategóriáknál kitérek ezek vizsgálatára is. 2005. évi áron 2012-ig lassú, de folyamatos csökkenés tapasztalható, majd a fordulópontot elérve 2014-ig gyors ütemű növekedést mutat, de ekkor sem értük el a 2005-ös értéket. Az aggregált teljes kiadás 2005-ről 2014-re mindössze 41%-os növekedést mutat, ami az árszínvonal változást figyelembe véve azt jelenti, hogy a teljes fogyasztási kiadás volumenében fedezhető fel 2,8%-os csökkenés a teljes kiadás tekintetében.

A továbbiakban COICOP bontásban is megvizsgálom, hogyan változott az egyes kategóriák részesedése a kiadások összességéből.

2.tábla: Az egy főre jutó kiadások alakulása COICOP csoportosítás szerint

Az egy főre jutó kiadások alakulása

COICOP csoportosítás	2005	2010	2013	2014	2014	
	forint				előző év	2005
	százalékában					
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	145 231	176 099	202 644	209 898	103,6	144,5
Szeszesitalok, dohányáru	22 888	25 059	26 562	28 355	106,8	123,9
Ruházat és lábbeli	32 293	30 202	32 465	33 776	104,0	104,6
Lakásfenntartás, háztartási energia	124 762	194 491	211 968	208 665	98,4	167,3
Lakberendezés, háztartásvitel	29 961	30 109	31 530	33 618	106,6	112,2
Egészségügy	26 502	37 831	41 889	44 771	106,9	168,9
Közlekedés	90 916	85 242	106 226	114 350	107,6	125,8
Hírközlés összesen	41 898	46 158	58 106	67 594	116,3	161,3
Kultúra, szórakozás	54 697	60 450	62 195	64 036	103,0	117,1
Oktatás összesen	5 418	6 934	7 147	7 716	108,0	142,4
Vendéglátás és szálláshely szolgáltatás	20 624	30 255	31 985	34 422	107,6	166,9
Egyéb termékek és szolgáltatások	48 345	49 617	58 067	60 474	104,1	125,1
Mindösszesen	643 535	772 445	870 785	907 675	104,2	141,0

(Adatok: 9. számú mellékletek)

Csoportonként vizsgálva a szűk tíz év alatt a kiadások közel 70%-kal növekedtek a lakásfenntartás, az egészségügy és a vendéglátás és szálláshely szolgáltatás fordított összegek, míg a legkevesebb növekedés a ruházat és lábbelik csoportjánál fedezhető fel. Az utóbbi csoportban mindössze 4,6%-kal növekedett a kiadás az elmúlt közel 10 évben, ami nagyon elenyészőnek mondható. A fogyasztói árakat vizsgálva érthetővé válik a kiadások stagnálása, a 3. főcsoportnál az árak alig mutatnak növekedést, sőt 2006, 2010, 2013 és 2014-ben is csökkentek az előző évekhez képest.

Legnagyobb mértékben a fogyasztási kiadások a Hírközlés területén növekedtek az előző évről 2014-re a megelőző évet bázisul választva, e kategória esetén 16,3%-kal növekedett a kiadások mértéke, ami a fogyasztás volumennövekedésének tudható be, ugyanis az árindex növekedése a csoporton belül elhanyagolható (mindössze +0,8%). A társadalmunkban egyre nagyobb szerepet nyer az információk megszerzése, így hajlamosabbak vagyunk többet fordítani postai szolgáltatásokra, telefonvásárlásra vagy telekommunikációs szolgáltatásokra fordítani (internet, mobilszolgáltatások). Jelenleg az információs társadalmunkat tekintve elengedhetetlen, hogy a távközlés eszközei könnyen elérhetőek legyenek, ugyanis már a legtöbb munkahelyen elvárásá vált a számítógépes ismeretek

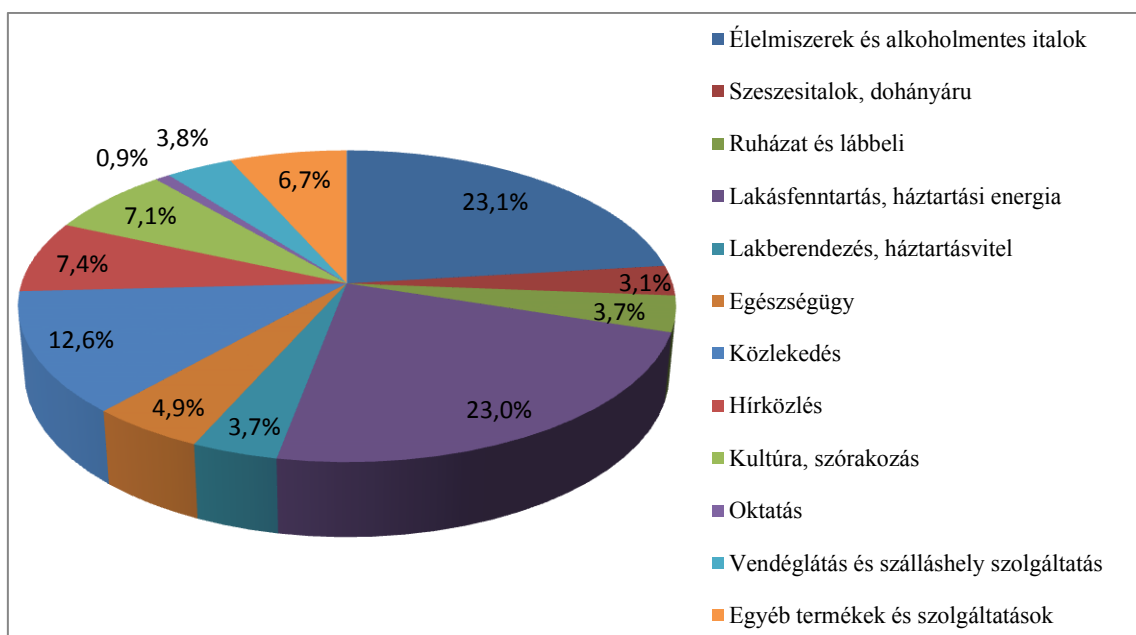
elsajátítása. Emellett sokak számára az internet a legnagyobb esély, hogy nyissanak a világ számára, így még a szegényebbek is igyekeznek a technika világának követésére. A kiadásoknak 2014-ben még így is mindössze 7,4%-át teszi ki, de 2013-ig stagnálás volt megfigyelhető ezen a területen, így a 0,7%-pontos növekedés is szép eredménynek mondható. Főként a munkaképes korúaknak nagyon fontos, hogy fejleszteni tudják a képességeiket, valamint a megfelelő információkhoz minél gyorsabban hozzájussanak, az információs társadalomban ez elengedhetetlen.

2013-ról 2014-re az árszínvonal csökkenése figyelhető meg (-0,2%) a főcsoportok fogyasztóiár – indexének adatai alapján, azonban folyó áron így is 4,2%-os kiadási növekedés figyelhető meg. A legnagyobb súlyt képező 3 főcsoport árváltozása mind negatív volt (élelmiszerek és alkoholmentes italok: -0,8%, lakásfenntartás, háztartási energia: -8,3%, közlekedés: -0,4%). Csoportonkénti kiadásokban csak a lakásfenntartás esetén ért el tényleges csökkenést (-1,6%), a volumen növekedése nem tudta elnyelni a nagy árcsökkenés hatását, ezzel szemben a többi kategóriában továbbra is növekedés észlelhető az összkiadások tekintetében.

4.3. Mire költöttek a magyar háztartások 2014-ben?

Különböző társadalmi, gazdasági hatásoknak megfelelően a fogyasztói kosarak az évek során átalakulhatnak. Befolyásolhatja a megoszlást az árváltozás vagy különböző politikai rendelkezések, szabályozások és a változó fogyasztói trendek is. A teljes lakosságot vizsgálva 2014-ben a következőképpen alakult a fogyasztói kosár.

8. ábra: Kiadások alakulása 2014-ben COICOP csoportosítás szerint

(Adatok: 10. számú mellékletben)

Az ábra jól szemlélteti, hogy a fogyasztók 2014-ben is a 2 fő kategóriára fordítják a kiadásá vált összegeik közel felét: élelmiszerekre (23,1%), lakásfenntartásra és háztartási energiára (23,0%), összességében tehát ez a két kategória 46,1%-ot tesz ki, ami azonban az előző évekhez képest lassú csökkenést mutat. A rezsicsökkentés következtében a kiadások arányán belül a lakásfenntartásra fordított összegek hosszú évek után már nem az első helyet foglalják el a fogyasztói kosarakban, az élelmiszerekre fordított összegek ismét (bár csak 1%-kal) meghaladja. Ez a két osztály jelenti az létfenntartás alapját, mely 2013-ban még 47,6%-ot vett fel, vagyis a következő évre 1,5%-ponttal esett vissza együttes részarányuk a fogyasztáson belül. Bár lehet sokat hallani az ismételt rezsicsökkentési tervekről, de az elszabadulóban lévő lakásbérleti árak képesek lehetnek korrigálni ezeket az eredményeket, így az esetleges újabb csökkentés nem feltétlenül eredményez a főcsoportban szembetűnő változást, de a korábbi intézkedések által tapasztalt csökkenés a többi COICOP kategória arányának növekedését serkentette.

A lakosság számára alapvetően szükséges, hogy a fent említett létszükségletű javak rendelkezésükre álljanak, ha túl nagy a két kategóriára fordított kiadási hányad, az egyfajta elégedetlenséget válthat ki. Az ún. „szabadon elkölthető hányad” csökkenése esetén az

emberek azt érezhetik, hogy csupán azért élnek, hogy az alapvető szükségleteiket ki tudják elégíteni. A lakásfenntartás komoly gondokat jelentett Magyarország lakosságának, egyre több adósság halmozódott fel e területen, ezért is volt szükséges kormányzati beavatkozásra, azonfelül az egyik területre fordított összeg csökkentése egy másik szegmens növekedését eredményezheti, természetesen, ha nem megtakarításra fordítják, bár az is egy későbbi felhasználás alapja lehet.

A harmadik legnagyobb szerephez jutó csoport szintén egy olyan kategória, amelynek nagy része elengedhetetlen a lakosság számára, hiszen a közlekedési kiadások csoportja foglalja magába az utazással kapcsolatos költségeket, ami elengedhetetlen a munkába járáshoz. Tömegközlekedésen felül itt jelenik meg a gépjárművekkel kapcsolatos összes költség is, legyen az alkatrész vagy egyéb szolgáltatás. A főcsoport 2014-ben 12,6%-ot tudhat magáénak, amely növekedést mutat 2013-hoz képest.

Ha az imént említett 3 csoportot összesítem, akkor 2014-ben az együttes hányaduk 58,7%-ot tesz ki, ami az előző évhez képest szintén csökkent 1,1%-ponttal, vagyis a háztartások az alapvető szükségletek kielégítésére a rendelkezésükre álló összegből kevesebbet fordítottak, nagyobb rész jut a többi főcsoportra.

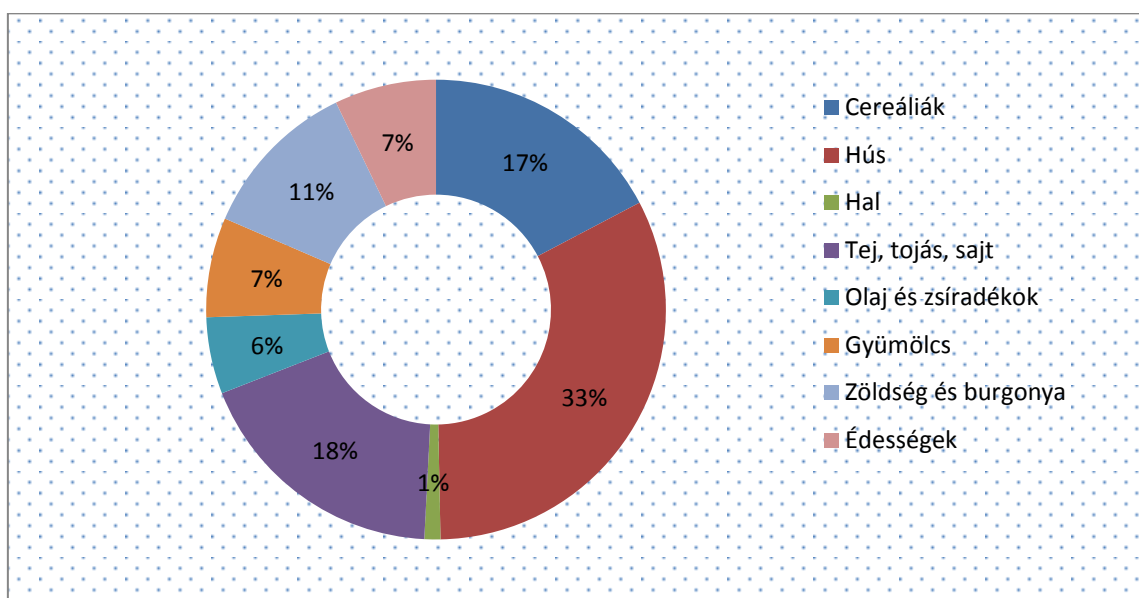
4.3.1. Létfenntartás

A fogyasztói kosarak alakulását nagymértékben befolyásolja az élelmiszerekre és lakásfenntartásra fordított összegek alakulása, ami összességében a létfenntartást szolgálja. Természetesen a minőségi és finom ételek fogyasztása egyfajta boldogságot jelent a fogyasztók számára, valamint az otthon biztonságérzete is nélkülözhetetlen számunkra. Sokszor egyértelműnek tekintjük a meglétüket, de ahány ház annyi szokás- tartja a mondás - részletesebben is foglalkozom a csoportokkal, ki mire költ.

4.3.1.1. Élelmiszerek és alkoholmentes italok alakulása

A megfelelő táplálkozás kialakítása elengedhetetlen az egészséges életvitelhez, szokták mondani, hogy az vagy amit megeszel. 2014 –ben az élelmiszerek és alkoholmentes italok csoportja ismét elsőként szerepel a fogyasztói kosárban a maga 23,1 % -os részesedésével, közel 210 ezer forintos kiadást jelentett országos átlag alapján. 2013-hoz képest a kiadások folyó áron 3,6 % -kal növekedtek, reáláron a csoport árindexének csökkenése miatt 4,4 % -os volumennövekedést mutat.

9. ábra: Élelmiszerkiadások megoszlása 2014-ben

(Adatok: 10. számú melléklet)

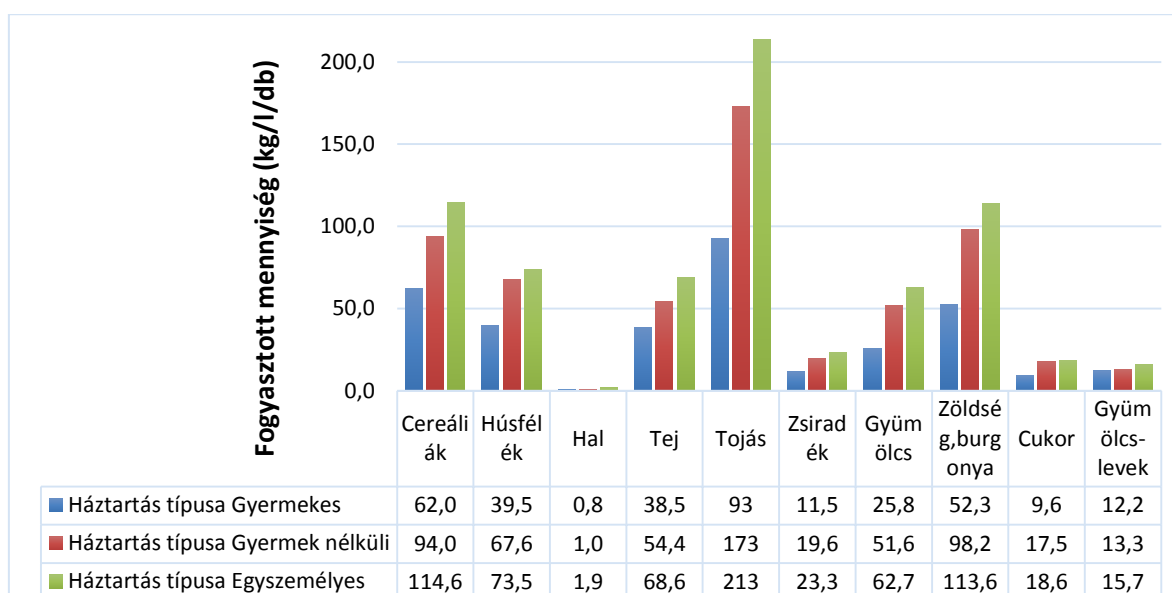
Az élelmiszerek csoportján belül 2014-ben húsételekre költöttünk legtöbbet (33%), ezt követték a cereáliák és a tej, tojás és sajt-félék kategóriái (17% és 18%). Az alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők az olcsóbbnak számító cereáliákat részesítik előnyben, az országos átlagot meghaladóan kiadásaik 20%-át kenyérre, lisztre, pékárura, tészta – és rizsételekre költötték. A luxus termékeknek számító sajt-félékre a 10. decilisbe tartozók 52 665 forintot költöttek, az első decilis ehhez képest csupán 17 954 forintot, de a legszignifikánsabb különbség a halfogyasztás területén látható, ahol a legmagasabb jövedelmet megszerzők hatszor annyit költöttek, mint az első decilis. Az országos érték

dupláját költötték a tehetősebbek gyümölcsfélékre, ezzel szemben az első tized csupán harmadannyit.

A tehetősebb háztartások nem feltétlenül a mennyiségek növelése miatt költenek többet élelmiszerre, számukra fontosabb és lehetőségük is van az egészségtudatos életmód kialakítására, vagyis a drágább, de jobb minőségű termékek beszerzése sem okoz számukra gondot. Közülük kerülnek ki leginkább a kísérletezők, szívesen kipróbálnak újdonságokat és márkásabb termékeket, ami a kiadásaik növekedését eredményezi.

A jövedelem mellett a háztartásszerkezet alakulása igencsak befolyásolja az elfogyasztott mennyiségek alakulásában.

10. ábra: Az egy főre jutó élelmiszerfogyasztás mennyisége különböző háztartástípusok esetén 2014-ben

(Adatok: 11. számú melléklet)

Az egyszemélyes háztartások 1 főre jutó élelmiszerfogyasztása magasabb, mint a többszemélyes vagy gyermekkel rendelkező háztartások esetén. Az egyedülállók és a csoporton belül főként a nyugdíjasok sokkal szívesebben látják vendégül családtagjaikat, így a fogyasztásuk minden élelmiszertípusnál meghaladja a nagyobb taglétszámú háztartásokat. A gyermekes háztartásokkal összevetve az egyedül élők cukorfogyasztása (18,6 kg) mutatja a legnagyobb eltérést, közel háromszorosa a gyermeket nevelő háztartásokkal szemben. A nyugdíjasok, valamint az egyedülálló nők sok esetben

süteményekkel, édességekkel várják unokáikat, látogatóikat, valamint a zsiradék fogyasztása is igen magas (23,3 kg).

A gyermekkel rendelkező háztartásoknál az egy főre jutó fogyasztás minden élelmiszertípus esetén jóval alacsonyabban alakul. Tíz naponként 1 tojás és naponta 1 dl tejet fogyasztanak fejenként, gabonafélékből 62, zöldségekből pedig 52,3 kg az éves fogyasztás, utóbbi esetén inkább a burgonyafogyasztás jelentős, mely viszonylag olcsó, de értékes tápanyagforrás.

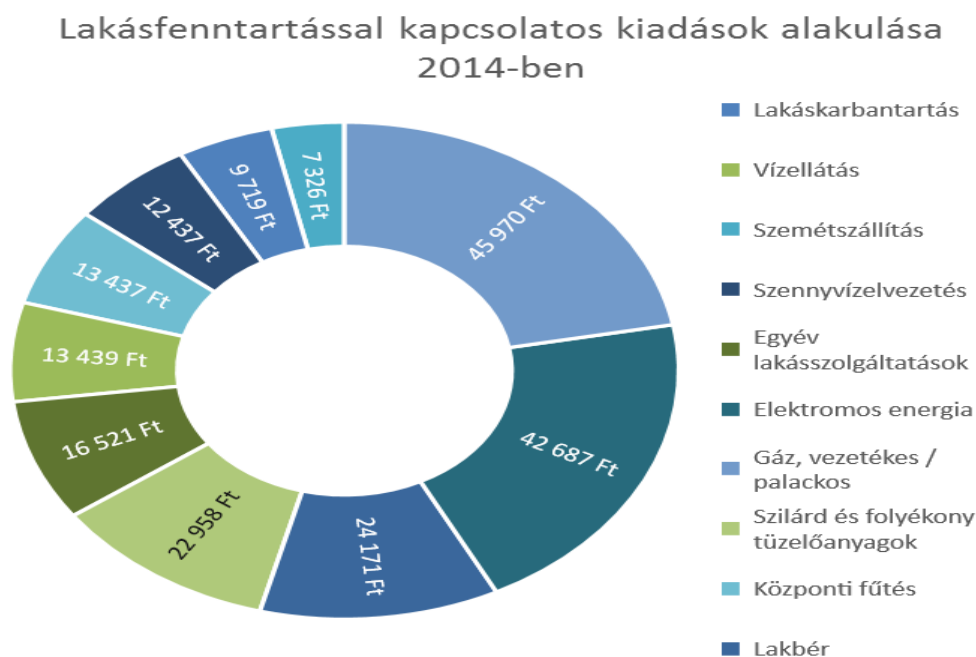
Mindhárom háztartástípusban közel egyenlően 12-15 liter a gyümölcslevet ittak, a halat elenyésző mértékben 1-2 kg-ot fogyasztottak 2014-ben.

4.3.1.2. Lakásfenntartás és háztartási energia

A lakásfenntartás, háztartási energia 2010 és 2013 között minden évben a kiadások legnagyobb százalékát képviselték, de a 2014-es évben csak a második helyet töltötte be a COICOP csoportosítás szerint 23%-ot képviselve, így az élelmiszerekre fordított kiadások ismét vezető helyet foglaltak el. 2005 és 2013 között az energiaárak drágulása túlszárnyalta az infláció mértékét, a szolgáltatások árindexe 10-15% között mozgott. A legkritikusabb emelkedés 2007-ben következett be, ekkor az elektromos energia ára 25, a gázé 32, a melegvíz és távhő 39%-kal növekedett, ennek következtében sok háztartás adósságokat halmozott fel, amire a 2013-as év jelentett részben megoldást. Ebben az évben lépett életbe a rezsicsökkentés, amely több mint 5%-os árcsökkentést eredményezett a bevezetés évében, majd 2013-ról 2014-re az árindex mutatói ismét 8,3%-os csökkenést mutatnak a kategóriában. Ennek függvényében a lakosság 208 665 forintot áldozott a szegmensre, ami az előző évhez képest 3303 forintos, folyó áron számítva 1,6%-os csökkenést jelent. Mivel a kategória a létfenntartás alapját képviseli, valamint meghatározó részaránnyal szerepel a fogyasztói kosárban, alapvetőnek tartom további vizsgálatát.

A csoport neve is sugallja, hogy minden olyan kiadási faktort tartalmaz, amely a lakások fenntartásával és energiaszolgáltatásokkal kapcsolatos, vagyis ez a főcsoport foglalja magában a bérleti díjakat, karbantartási és javítási munkálatokra fordított összegeket és a hétköznapi nyelven rezsiként emlegetett szolgáltatásokat, mint vízellátás, szemétszállítás, szennyvízelvezetés, elektromos energia, gáz – valamint egyéb fűtő – és tüzelőanyagok összessége.

11. ábra: Lakásfenntartással kapcsolatos kiadások alakulása 2014-ben

(Adatok: 12. számú melléklet)

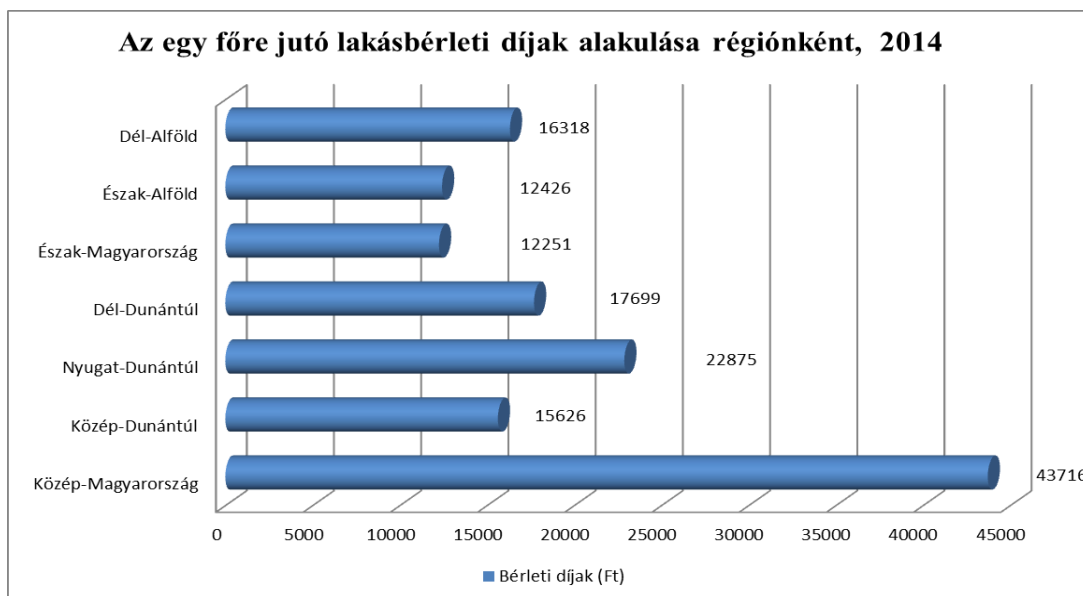
Az energiafelhasználás értéke jelenti a főcsoport legnagyobb részét, viszont míg 2010-ben még közel 90 %-át tették ki, addig 2014-ben ez az arány már csak 83,8%-ot jelentett, utóbbi évben az egy főre jutó energiakiadás 174 776 forint.

Már 2013-ban is érezhető volt a kormányzati rendelkezés az energiaárak alakulásában, de 2014-re még drasztikusabban megjelent a változás. Az előző évhez képest, legkiemelkedőbb a gáz árának 14%-os visszaesése, a csoporton belül egyetlen tétel – a szilárd tüzelőanyagok ára emelkedett, mindössze 2,3%-kal, ami a korábbi 10-16%-os emelkedésekhez képest elenyészőnek tekinthető.

Háztartási energiára egy főre vetítve a legszegényebb réteg folyó áron közel 4 ezer, a leggazdagabbak 10,8 ezer forinttal költöttek kevesebbet 2014-ben, valamint minden jövedelmi tizedben csökkentek az energiakiadások. A csökkentés eredményeképpen sikerült az eladósodott háztartásoknak lefaragniuk adósságaikból, mértékletes felhasználás során a fennmaradó összeget a fogyasztók más szegmensbe tudják investálni, ha a korábbi 2000 és 2013 közötti drasztikus áremelkedések nem térnek vissza.

A munkaerőhiány egy országon belül sok esetben nem azért alakul ki, mert az ország nem rendelkezik elegendő szakképzett munkaerővel, hanem a kereslet és a kínálat a területi eltolódások miatt nem tud egymásra találni. A munkavállalók országon belüli mobilitása kulcsfontosságú, de a költözés sok tényező függvénye, egyik ilyen szereplő a lakhatás kérdése. Az albérleti díjak alakulása viszont éppen a kereslet növekedésével változhat.

12. ábra: Az egy főre jutó lakásbérleti díjak alakulása régióinként 2014-ben

(Adatok: 12. számú melléklet)

A lakásbérleti díjak részaránya a 4. főcsoporton belül növekvő tendenciát mutat: 2013-ban még csak 10,6%-ot jelentett, ami a következő évre 1 százalékponttal növekedett, országos szinten fejenként 24 171 forintos kiadást eredményezve. A bérleti díjak alakulása azonban az országon belül nagyon egyenlőtlenül alakulnak, a közép-magyarországi régióban egy fő 2014-ben 43 716 forintot költött albérletre, ami majdnem kétszerese az országos átlagnak. A csúcstartó régióhoz tartozik hazánk fővárosa, ami jelentős mértékben hozzájárult agglomerációjával a kiugró értékhez. A vizsgált évben Budapesten jelenleg a legmagasabbak a lakásbérleti árak a több mint 70 ezer forintot meghaladó fejenkénti kiadásokkal. Ez az érték 2013-hoz képest bár enyhe csökkenést mutat (reálértéken 1,07 %-os növekedés), de 2012-ben a lakosság fejenként mindössze 36 ezer forintot költött bérleti díjakra, ami azt jelenti, hogy a következő évre ez az érték megduplázódott folyó áron. Az árak 2012-re és 2013-ra is rendre növekedést mutattak (3,8% valamint 2,1%), de ebben az időszakban a fogyasztók még jóval bizalmatlanabbak voltak a lakásvásárlás terén a 2008-

as válság hatásaként, így inkább albérletet választottak, valamint azok a személyek, akik a devizahitelüket nem tudták visszatéríteni, szintén albérletbe kényszerültek. Érdeemes azonban a tartós bár lassuló növekedés (és a tartósan alacsony jegybanki alapkamat) hatására elgondolkozni a Budapesten bérlő személyeknek, hogy lakáscélú befektetéseket válasszanak.

Az országos átlaghoz leginkább közelítő kiadási értéket Nyugat-Dunántúl érte el, míg sereghajtónak tekinthető Észak-Alföld és Észak-Magyarország, ami nem meglepő, hiszen a nettó jövedelem is ebben a két régióban a legalacsonyabb, utóbbi két régió munka szempontjából sem vonzó a fiatalok számára, a kereslet hiánya pedig tartósan alacsonyan tudja tartani az árakat.

4.3.2. Létfenntartáson kívül vajon mire is költjük szívesen a jövedelmünket?

A megtakarításainkat már elhelyeztük a számláinkon, a létfenntartáshoz szükséges alapokat beszereztük (élelem kerül az asztalunkra, van fűtés és világítás szerény hajlékunkban, valamint közlekedhetünk gépjárművünkkel vagy egyéb közösségi járműveken), a 2014-es teljes kiadásunkból viszont még maradt 41,3%, melyet a további főcsoportok között tudunk megosztani igényeink szerint.

A háztartások 374 870 forintot költöttek további szükségleteik kielégítésére, amely a teljes kiadásokhoz mérten a következő megoszlásban szerepeltek.

3. tábla: Az egy főre jutó kiadások megoszlása 2014-ben, szűkítve a fent említett csoportokkal rangsorban

Főcsoportok	2014
Hírközlés	7,4%
Kultúra, szórakozás	7,1%
Egyéb termékek és szolgáltatások	6,7%
Egészségügy	4,9%
Vendéglátás és szálláshely szolgáltatás	3,8%
Ruházat és lábbeli	3,7%
Lakberendezés, háztartásvitel	3,7%
Szeszesitalok, dohányáru	3,1%
Oktatás	0,9%
Mindösszesen	41,3%

(adatok: 10. számú melléklet)

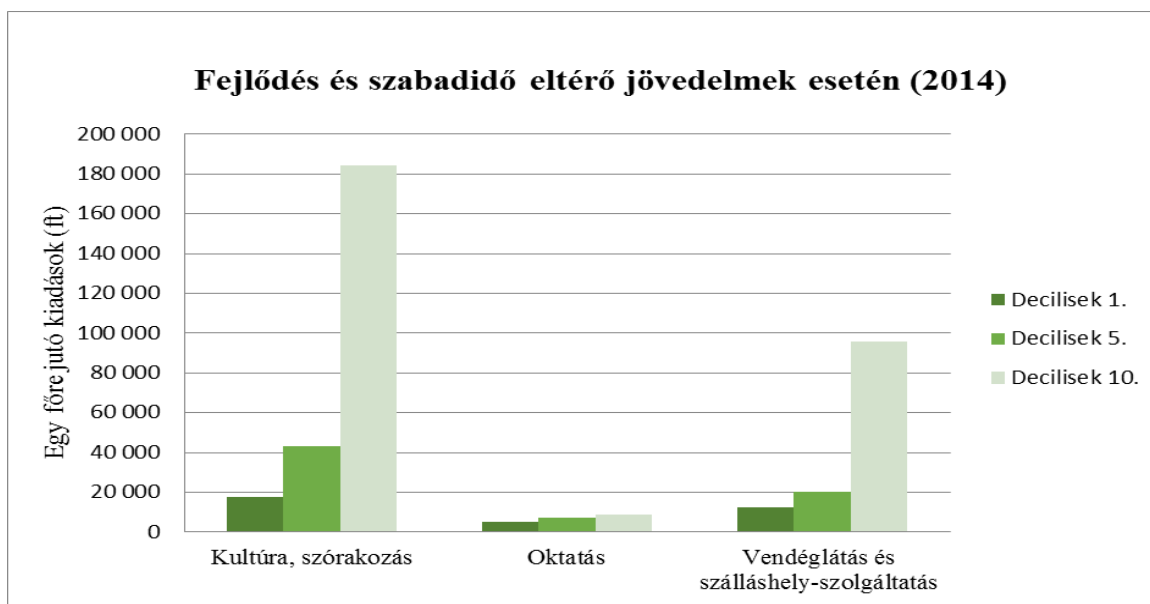
A fogyasztók az ún. „szabadon” felhasznált pénzüket – nem létfenntartáshoz szükséges javak – legszívesebben hírközlésre fordítják, melyről korábban említést tettem, hogy a korábbi évekhez képest egyre nagyobb teret hódít. A sorban szorosan követi 7,1%-kal a kultúra és szórakozás összesen 64 036 forintos kiadással, melynek 27,1%-át a szervezett társasutazások teszi ki, bőven megelőzve a nyomtatott kulturális eszközöket (könyv, újság, papír, írószer), melyek 2014-ben a kulturális kiadások mindössze 15,3%-át jelentették. 2010-ben az előbbi adat még 17,2%-ot mutatott. A csökkenés véleményem szerint az elektronikus kiadványok térnyerésének köszönhető. Mivel az interneten sok folyóirathoz, online könyvhöz lehet hozzájutni, ezért a nyomtatott anyagok egyre inkább háttérbe kerülnek. Kultúrára és szórakozásra 2013-hoz képest többet költöttünk.

A legkevesebb összeget ebben az évben az oktatásra fordították, amely el sem érte az 1%-os arányt, ami a jelentős állami támogatású képzések igénybeviteléből fakad. 2005-ről 2014-re az oktatásra fordított kiadások 42,4%-kal növekedtek, ami a 45%-os infláció mellett volumencsökkenést jelent. Az adatok meglepőnek tűnhetnek, ugyanis az élethosszig tartó tanulás és a folyamatos továbbképzések szerepe egyre fontosabbá válik a felzárkóztatásunk miatt. A kiadásokat véleményem szerint az foghatja vissza, hogy a fogyasztók számára egyre több ingyenes képzési lehetőség áll rendelkezésre, valamint az internet terjedésének köszönhetően lehetőségünk van autodidakta módon tanulni az online felületek, akár blogok által. A szakmai továbbképzéseket a cégek egyre inkább magukra vállalják, így az ügyes és leleményes alkalmazottak nem saját kiadásaikat terhelik a tanfolyamok húzós költségeivel, hanem élnek a vállalatuk által kínált lehetőségekkel.

4.3.2.1. Fejlődés, szórakozás és pihenés

Az ideális élet egy igazi álmodozó számára a következőt jelentené: folyamatosan tanulni, fejleszteni, képezni magunkat, mindemellett jusson idő a szórakozásra, kulturális programokra és kikapcsolódásra, az utóbbi esetén is utazással tarkítva. Az idő tényezőt sajnos befolyásolni nem tudjuk, de kiadások fedezése sem olyan egyszerű. A háztartások nagy része nem időhiány vagy érdektelenség miatt nem jár kulturális eseményekre, hanem az anyagi háttér nem adatott meg hozzá.

12. ábra: Kultúrára, szabadidőre, oktatásra, vendéglátásra és szálláshelyre fordított kiadások eltérő jövedelmek esetén 2014-ben

(Saját szerkesztés, adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc021a.html)

A kényelmet biztosító házon kívüli étkeztetésekre országos szinten 24 ezer forintot költöttük, a szegényebbek csupán nyolcad részét, 3500 forintot tudtak erre a luxusra száni, a tizedik decilisben 85 000 forintot, utazásra és szállásra pedig 16-szor többet fordítottak, mint az első tized háztartásai. 2010 óta a házhozszállítás és egyéb házon kívüli étkezés szerepe megnőtt, országos szinten évente átlagosan 624 forinttal, a legmagasabb jövedelemmel rendelkezők pedig 2097 forinttal költöttek többet.

Kulturális tevékenységekre és szórakozásra szívesen költünk, derült ki a korábbi elemzésből, miszerint a létszükségletű javak megszerzése és a hírközlés kategória után ez a csoport jelenti a legnagyobb kiadási egységet, amire 2014-ben hazánkban fejenként 64 ezer forintot költöttünk. A szegényebbek csak 17,4 ezer forintot tudtak száni ilyen jellegű kikapcsolódásra, míg a tehetősebbek az országos kiadások háromszorosát is hajlandóak voltak megfizetni, éves szinten 184,5 ezer forintot.

Anyagi helyzetunktől függetlenül oktatásra értékben egyformán keveset áldozunk, de jövedelmünk növekedésére rugalmasan reagál a kiadások növekedése, ha 1%-kal növekszik jövedelmünk, akkor is csak 1,19%-kal emelkedik a fogyasztás.¹⁰ Az egy főre

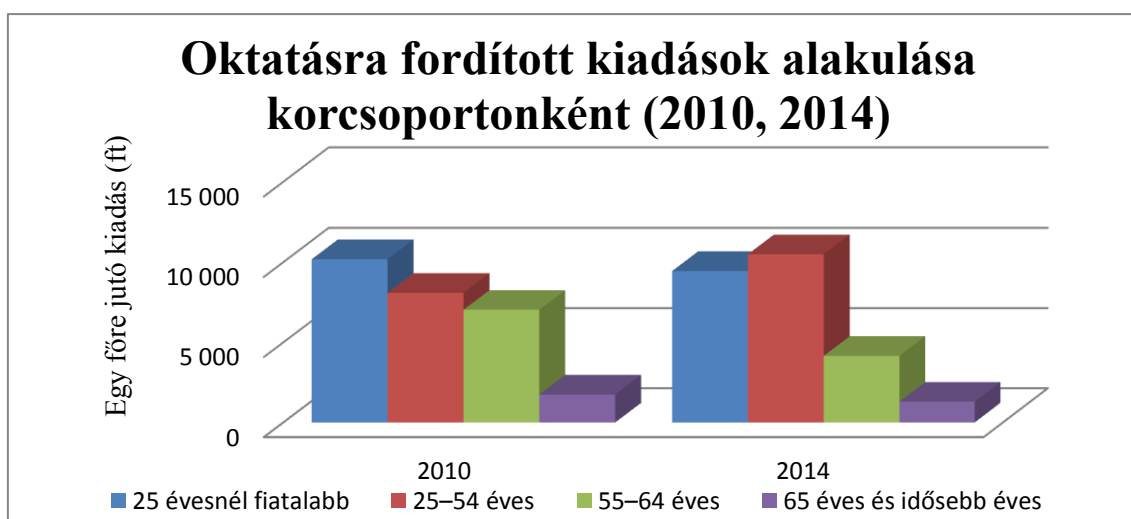
¹⁰ Számítás: 13. számú melléklet

jutó éves kiadásunk jövedelmi eltérések vonatkozásában 5 és 8 ezer forint között mozog, az első decilisnél az előkészítő, alap- és középfokú oktatásra szánt kiadás a legjelentősebb, míg a tehetősebbek felsőfokú oktatásra és átképzésre költenek.

Más megközelítésből is érdemes az oktatásra nagyobb hangsúlyt fektetni, a 21. század egyik legnagyobb kérdése, hogyan legyünk eléggé felkészültek, gyorsan alkalmazkodók és informáltak. A tudásalapú társadalmi berendezkedés, valamint a technika gyors fejlődése megköveteli a folyamatos tanulást, ami lehet egyrészt önképző módszer is, emellett egyre nagyobb szerephez jutnak a munkahely által vagy saját indítatásból végzett át – és továbbképzési tanfolyamok is.

Az Európai Unió célkitűzései között is szerepelt és az ENSZ elfogadta 2010-ben az Európa 2020 programot, melynek célkitűzése az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés, vagyis a tudásalapú, erőforrásokat hatékonyabban kihasználó és magasabb foglalkoztatási szintet létrehozó gazdaság ösztönzése.¹¹

13. ábra: Oktatásra fordított kiadások alakulása korcsoportonként 2010-ben és 2014-ben

(Saját szerkesztés, adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc021a.html)

2010-ről 2014-re az oktatás fogyasztói árindexe 8,3%-os növekedett, így reáláron országos szinten mindössze 2,7 %-kal növekedtek a tanulmányokra fordított kiadások összege. A kiadások növekedése viszont csak egyetlen csoportnál, a 25 és 54 év közöttieknél

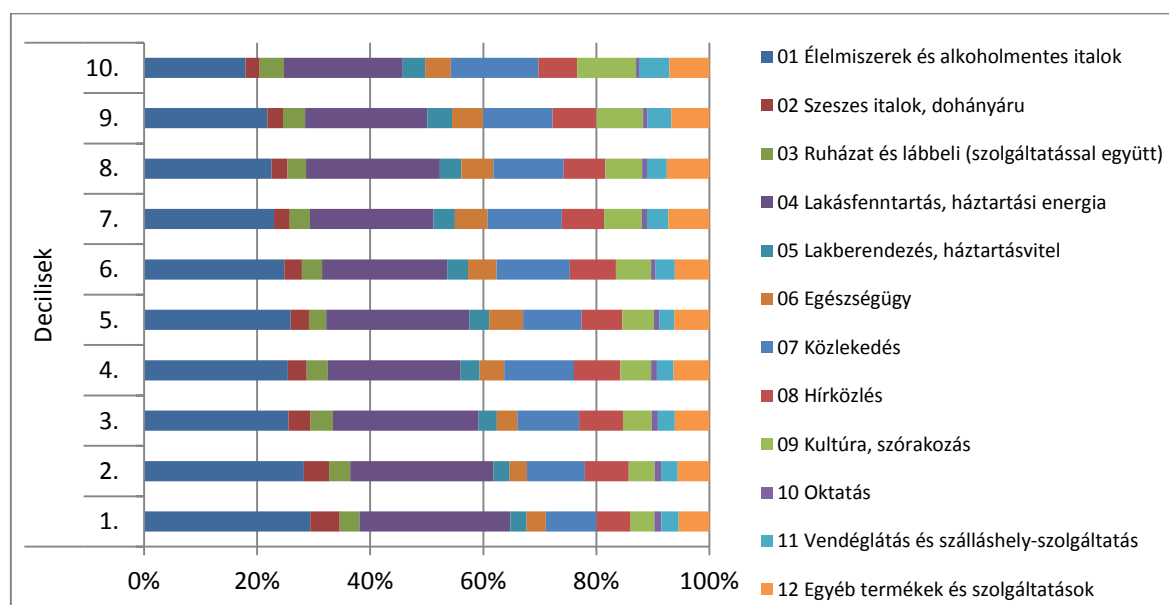
¹¹ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/felnottoktatas13.pdf>

figyelhető akár folyó áron, akár reálértéken vizsgáljuk a főcsoportot. Változatlan áron számítva a korosztály 20%-kal növelte az oktatási kiadásait, legnagyobb súlyt fektetve az átképzésekre, amire 2014-ben háromszor többet költött, mint 4 évvel korábban. Érdekes, hogy minden korcsoportnál megfigyelhető a felsőfokú oktatás háttérbe szorulása az átképzések és a felnőttoktatások mögött, ami jó hír lehet a munkáltatók számára, főként a mostani munkaerő piaci helyzetben. Sok esetben átképzésekkel, valamint a korábban említett mobilitás támogatásával megoldhatóvá válhatna a kereslet és kínálat találkozása. Legdrasztikusabban az 55-64 év közöttiek csökkentették tanulmányokra szánt kiadásukat a vizsgált 4 év folyamán. 2010-es áron számítva 45%-kal esett vissza a kiadás, a felsőfokú oktatás közel harmadára esett vissza. Ebben a korosztályban már kevésbé keresnek fel OKJ vagy egyéb típusú szervezett tanfolyamokat, esetükben inkább az informális tanulás lehet jelentősebb (ismerősök, rokonok, könyvek, internet nyújtotta információk).

4.4. A jövedelmek befolyásoló ereje a fogyasztói kosarak kialakulásában

Az eltérő jövedelmek eltérő fogyasztói kosarakat is eredményeznek. A magasabb jövedelmet megszerző háztartások összegben többet költenek, mint a kevésbé jól kereső háztartások, de nem egyenes arányosan növekszik kiadásuk az egyes fogyasztási cikkek esetén.

14. ábra: Az egy főre jutó éves kiadások megoszlása COICOP szerint az egyes jövedelmi deciliseknél (2014)

(adatok: 14. számú melléklet)

2014-ben az alsó decilishez tartozó háztartások kiadásainak 29,4%-át élelmiszerekre és alkoholmentes italokra, 26,7%-át lakásfenntartásra fordították, míg a legmagasabb tizedben rendre 17,9%-ot, valamint 21%-ot költöttek. A létfenntartás a jövedelem emelkedésével egyre kisebb százalékát teszi ki a kiadásoknak, vagyis minél alacsonyabb jövedelmi csoportba tartozik egy-egy háztartás, teljes fogyasztásán belül annál nagyobb hányadban fognak megjelenni az élelmiszerekre és lakásfenntartásra fordított kiadások. Az élvezeti cikkek súlya szintén nagyobb a szegényebbek körében, a 2,7%-ponttal többet tesz ki a teljes kiadásukból, mint a legfelső tizedben, de érdekes, hogy relatíve többet hajlandóak oktatásra is szálni (1,3%, ami az országos átlagot 0,4%-ponttal meghaladja).

A közlekedés a 10. decilis kiadásaiból 15,5%-ot tett ki, ami az országos átlagot 2,9%-ponttal haladja meg, ezzel szemben az első 5 decilis közlekedésre fordított kiadásai az átlag alatt maradtak 2014-ben. Egészségügyre az 5. decilistől a 9. deciliséig egyformán nagy arányban (teljes kiadásuk 6%-a) költöttek.

4.5. Tartós fogyasztási cikkek alakulása 2014-ben

Megtakarításaink és hétköznapi kiadásaink mellett igyekszünk otthonainkat általános háztartási gépekkel, eszközökkel felszerelni, valamint a technika vívmányait mielőbb megszerezni, hogy az életünk kényelmesebbé váljon. Léteznek olyan alapvetőnek tartott eszközök, melyek a technika fejlődésével átalakulnak, modernizálódnak, de nem válnak pótolhatóvá, így meglétük szükséges minden háztartás számára. Előbbi kategóriák közé sorolható a mosógép, ami minden háztartásban megtalálható (2014-ben 100 lakásra 99 mosógép jutott), valamint a hűtő – és fagyasztószekrényekből egy lakásra megközelítőleg 1,5 darab jutott. Mosogatógép még csak a lakások 17%-ában volt jelen, de 2010-hez képest ez már 7%-pontos növekedést jelentett. Luxuscikkeknek tekinthető a nagy értékű riasztóberendezések megléte, mindössze 4% rendelkezik vele, légkondicionáló berendezés 100-ból 6 lakásban található meg.

Az internet és az infokommunikációs technológiák robbanásszerű fejlődése a háztartások felszereltségét nagymértékben befolyásolja, a folyamatos elérhetőség miatt elképzelhetetlen az élet egy olyan okos „kütyü” nélkül, amelyen elérhetővé válunk barátaink, ismerőseink számára, vagy éppen tanulunk, olvasunk, informálódunk. A háztartások 51%-a rendelkezik asztali számítógéppel, a gyermekes háztartások lekörözik a maguk 77%-ával az országos arányt, míg a legelmaradottabb csoport a 65 év feletti

korosztály a maga 14%-os ellátottságával. Hordozható számítógépből 100 háztartásra 41 darab jut, valamint megjelentek az ún. PDA-k, palmtopok is, de arányuk még nagyon alacsony, csak 8% rendelkezik ilyen zsebszámítógépekkel. Mobiltelefonnal 2014-ben a háztartások 189%-a rendelkezett, melynek 30%-a volt még csak okostelefon.¹² 2010-től évente átlagosan 5 eszközzel növekedett 100 lakásonként a hordozható telefonok száma, ezt a tendenciát követve 2017-re a háztartások várhatóan 2 mobiltelefonnal fognak rendelkezni. Emellett a szórakoztatótechnikai eszközök növekedésére is lehet számítani, de sokkal nehezebb a kategóriák összehasonlítása a folyamatos fejlesztések hatására. 2000 előtt még floppy lemezekon tároltak információkat, majd megjelentek a CD-k, DVD-k, pendrive-ok és egyéb adathordozók, melyek folyamatosan felváltják az előző találmányokat, ezért nem feltétlenül használható a növekedés mérésére, mert 2010-hez képest stagnálhat a DVD-vel való felszerelések aránya, de ez előfordulhat a korszerűbb helyettesítő termékek térnyerése miatt is.

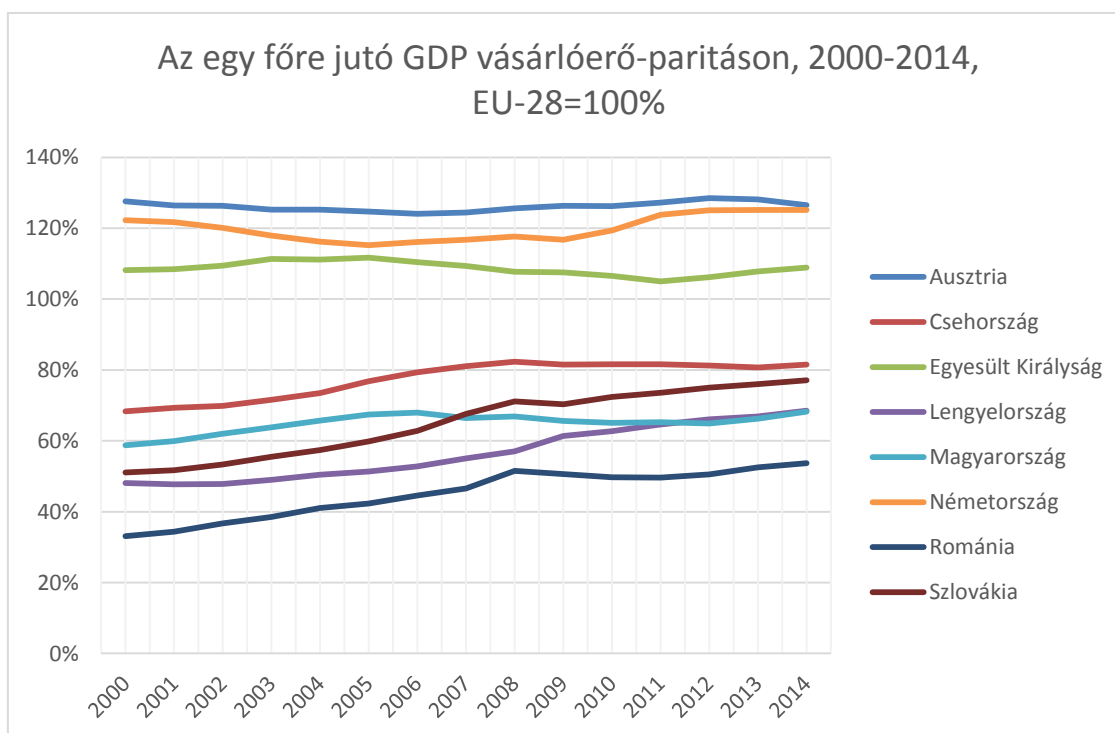
5. Magyarország az Európai Unióban

2014-ben ünnepelte hazánk az EU-hoz történő csatlakozásának 10. évfordulóját, ebben az időszakban gazdaságunk igyekezett felzárkózni a nyugati fejlett országokhoz képest. Vizsgálatom során arra vagyok kíváncsi, hogy hazánk milyen szerepet foglal el az EU országaihoz képest.

A gazdasági fejlettség mérésére és összehasonlítására alkalmas a vásárlóerő-paritás, amely egy olyan árindex, ami azonos áruk és szolgáltatások országok közötti árarányaiból lehet számítani. A vásárlóerő-paritáson végzett vizsgálat révén az egyes országok árszínvonalának eltéréseiből adódó hatás kiküszöbölődik, így lehetővé válik a volumenértékek összehasonlítása.

¹² forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc026a.html

15. ábra: Magyarország összehasonlítása vásárlóerő-paritáson, 2000-2014

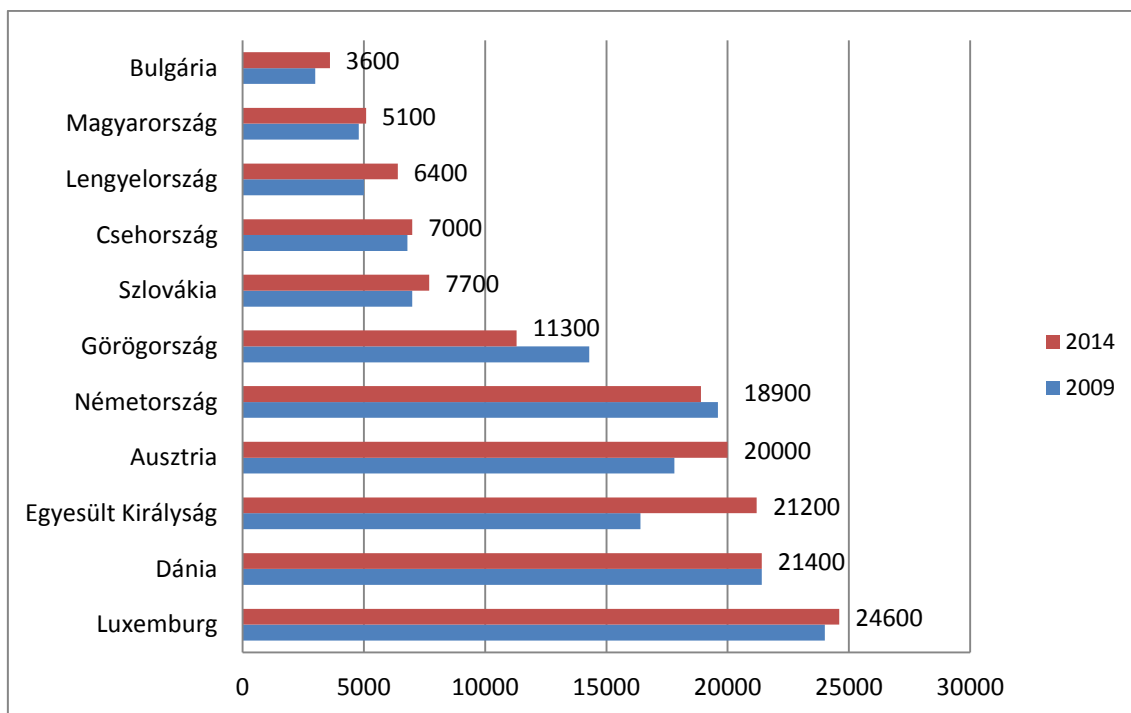
(adatok: 15. számú melléklet)

Az ezredfordulótól 2006-ig hazánk egy főre jutó GDP volumenindexe fokozatos növekedést mutatott az EU-28 átlagához viszonyítva, hazánk teljesítménye ekkor elérte a 68%-ot, majd rövid csökkenés után ismét növekedésnek indulva 2014-re sikerült visszatornászni a korábbi szintre, így 2000 óta 9%-pontos növekedést értünk el. Az utolsó vizsgált évre a Visegrádi országok közül utolsó helyet foglaltunk el, Csehország és Szlovákia teljesítménye is sokkal közelebb áll az EU-28-as átlaghoz (rendre 81%, 77%). Szlovákia a 2006-os törés idején sikerült leköröznie minket, és sokkal dinamikusabb fejlődést mutatott, a vizsgált 14 év alatt 26%-pontos növekedést sikerült elérnie, ezzel közel kerülve az EU átlagához. Románia 2014-ben még mindig nem érte el a 15 évvel korábbi eredményeinket sem, értéke ekkor érte el az EU 28 tagállamának átlagának 54%-át, de a vizsgált időszakban így is 21%-pontos növekedést sikerült elérnie, ez a bővülés megegyezik a lengyelekével. Az Egyesült Királyság teljesítménye 9%-kal, míg Ausztria és Németország 25-25%-kal haladta meg a térség átlagának eredményeit. Európában

Luxemburg áll a rangsor elején, a vásárlóerő-paritáson számítva az EU-átlag 260%-a, öt követi Svájc 158%-kal.

5.1. Fogyasztási szerkezet alakulása az Európai Unión belül

16. ábra: Az egy főre jutó kiadások alakulása 2009-ben és 2014-ben (euró)

(adatok: 16. számú melléklet)

Egy főre jutó fogyasztás alapján hazánk sereghajtó a visegrádi országok között, ráadásul a minket megelőző Lengyelország 2009-ről 2014-re 28%-kal növelte 1 főre jutó fogyasztásait (ezzel a bővüléssel a térség első helyét érte el), változatlan áron (tehát a 16%-os árszínvonal növekedést kiszűrve) volumenben 10,3%-os bővülés tapasztalható, ezzel a vizsgált országok közül első helyet szerzett a növekedésben. Lengyelország a válságot recesszió nélkül sikeresen vészeltte át. Hazánk számára így nehezen behozható a lemaradás, ebben az időszakban kiadásaink csak 6,3%-kal bővültek, de a magas fogyasztóiár-változást tekintve (21,6%-os növekedés 2009-ről 2014-re) volumenben 12,6%-os csökkenést tapasztalhattunk. Ennél jobban csak Görögország fogta vissza a kiadásait, ami értékben 21%-os és volumenben 26,8%-os visszaesést eredményezett, nominálértéken az Unión belül csak Romániát és Bulgáriát sikerült megelőznünk. Bulgária a 2007-es csatlakozása után a válság ellenére is élénkületet mutatott, volumenben kiadásai 8,6%-kal növekedtek.

A leggazdagabb európai országnak számító Luxemburg fogyasztása a dobogó első helyét szerezte meg 24 600 eurós kiadással, melynek hazánk mindössze csak a felét tudta elkölteni. Dánia kiadásai már csak nominálértéken előzik meg az Egyesült Királyságot, utóbbi volumenben 9,4%-ot javított, míg Dánia esetén értékben változatlan, de volumenben 8,7%-os csökkenés volt tapasztalható, Németország lakossága is 11,2%-kal kevesebbet fogyasztottak volumenben, ami értékben is csökkentette kiadásait 2009-hez képest.

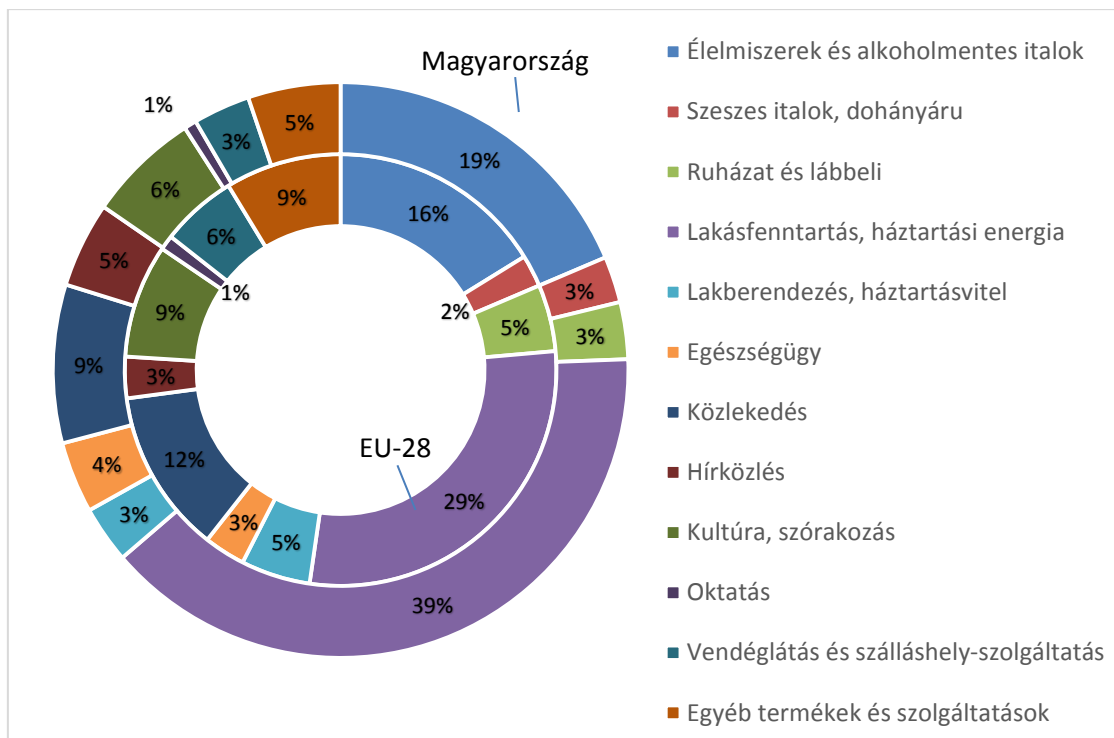
2009-ről 2014-re a fogyasztás értékben a vizsgált országokban növekedett (kivéve Németországot, Dániát és Görögországot), de volumenben az egy főre jutó fogyasztás csak Lengyelországban, az Egyesült Királyságban és Bulgáriában növekedett. Magyarországon mutatható ki volumenben a legnagyobb csökkenés Görögország után.

5.2. Magyarország és az EU-28 tagállamok fogyasztási kiadásai

A fogyasztások alakulása is jelentős eltérések mutatkoznak a tagországok között. „Változnak a fogyasztói szokások Nyugat-Európában, az élelmiszerek aránya fokozatosan csökken a fogyasztási szerkezetben, míg a közlekedés, a rekreáció, az egészségügy aránya növekszik. Ezekben az országokban a jövőben várhatóan a légitözlekedés és az idegenforgalom terén lesz növekedés a fogyasztásban.”¹³

¹³ Vetőné Mózner Zsófia: Fogyasztási szokások és trendek vizsgálata Európában és az USA-ban
http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1056/1/ff_otka68647p24.pdf

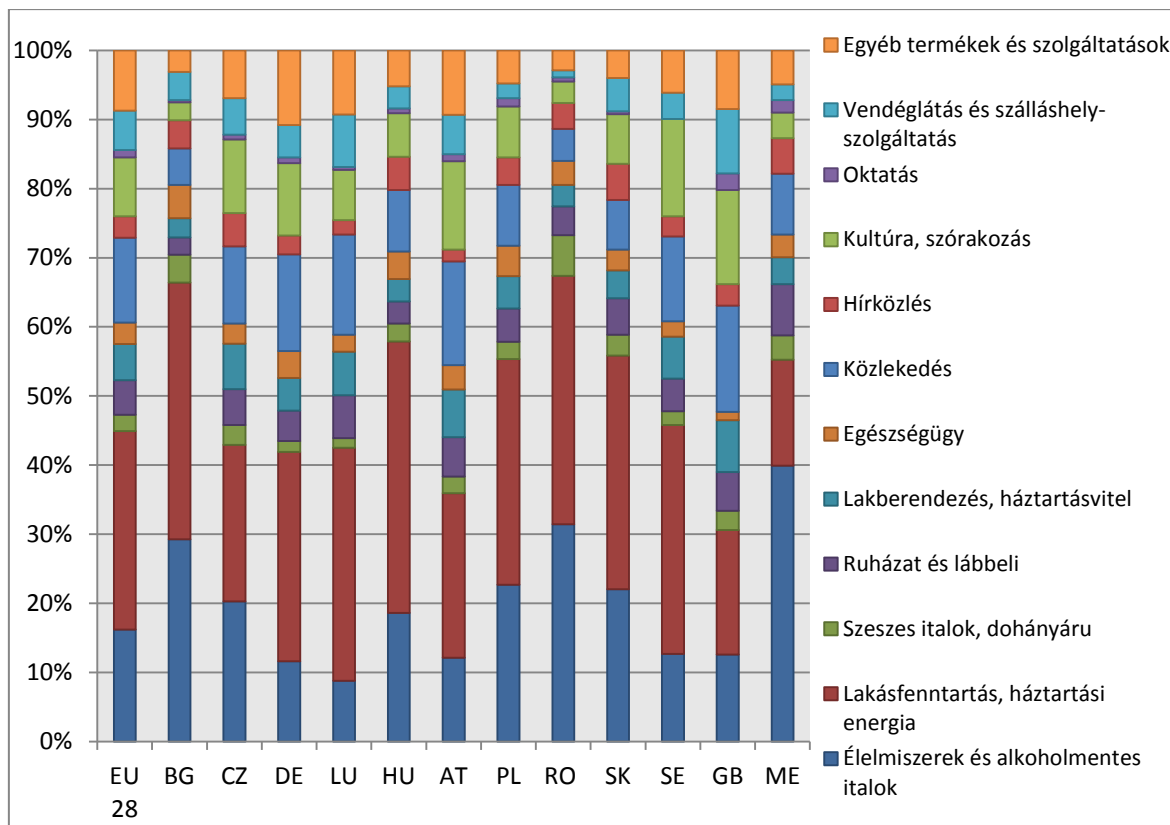
17. ábra: Az egy főre jutó fogyasztás alakulása az EU-28 térségében és Magyarországon 2010-ben

(adatok: 17. számú melléklet)

Az unió (EU-28) átlagában is a lakásfenntartásra fordított összegek voltak a legjelentősebbek (29%), ami 10%-ponttal maradt el a magyarországi arányoktól, valamint élelmiszerekre is 3%-ponttal kevesebbet költenek, így a két kiadási csoportot tekintve hazánkban a létszükségleti kiadások 57,9%-ot jelentettek, ami 13%-ponttal meghaladja az uniós adatot (44,9%). A harmadik legjelentősebb kiadási csoport az unióban is a közlekedésé 12,3%-os részt képviselve, ami viszont meghaladja a hazai kiadásokat (9%). A csoportban jelentkeznek a légi közlekedés költségei is, ami a gazdagabb országokban jellemzőbbek, emellett a gépjárművek elterjedése is növeli a csoport növekedését, ami a nyugati kultúrában az emberek státuszát szimbolizálja, akinek van lehetősége igyekszik még jobb típust beszerezni. Többet költünk dohányra és alkoholos italra, valamint gyógyszerekre, viszont a többi csoport viszont elmarad az átlagtól (ruházkodás, vendéglátás, lakásfelszerelés).

18. ábra: A fogyasztási kiadások megoszlása COICOP szerint a kiválasztott tagországoknál (2010)

(adatok: 17. számú melléklet)

Szélsőértéket a csatlakozás sorában álló montenegrói lakosok, valamint a legnagyobb egy főre jutó jövedelemmel rendelkező Luxemburg fogyasztói produkáltak, míg előbbi ország kiadásainak 40%-át, utóbbi mindössze 8,8%-át fordították élelmiszerekre. Lakásfenntartással kapcsolatos költségeiket tekintve fordult a kocka, Montenegro 13,4%-kal elmaradt az európai átlagtól, míg Luxemburg 5,1%-ponttal meghaladta azt, de a vizsgált országok közül Magyarország költött legtöbbet a kategóriára.

Létfenntartásra Románia (67,5%) és Bulgária (66,5%) költött a legnagyobb arányban. Az egészségügyi kiadások Bulgáriában meghaladják az EU-28-as átlagot, élvezeti cikkekre Romániában költenek a legnagyobb arányban, Luxemburgban pedig a legkevésbé. Vendéglátás és szálláshely szolgáltatásra Románia tudott a legkevesebbet költeni, mindössze 1%-ot jelent a kiadásaikból.

A tehetősebb országokra jellemző leginkább a szabadidős és kulturális lehetőségek magas aránya, az élvonalban szerepel Svédország (14,1%), az Egyesült Királyság (13,6%) és Ausztria (12,8) is, hazánk mindössze 6,3%-ot tudott ilyen jellegű kiadásokra fordítani 2010-ben.

Az Egyesült Királyság háztartásai áldoztak legtöbbit (fogyasztásuk 2,4%-át) oktatásra, amire a svédek egyáltalán nem költenek, az országukban nagyon erős az állami támogatás szerepe, így a háztartások számára nem jelent plusz terhet az oktatás finanszírozása.

6. Befejezés

2005 óta hazánkban közel 300 ezerrel növekedett a háztartások száma, ami 2014-re kisebb taglétszámú háztartásokat eredményezett (2,3 fő), jövedelmünk függvényében a taglétszám változást mutat: a legalsó decilisben 3,3 fő, míg a legfelsőben 1,7 fő.

2014-re az ország 4%-os növekedést ért el bruttó hazai termékben az előző évhez képest, a fogyasztóiár-csökkenés 5%-os reáljövedelem növekedést eredményezett, ez a lakosság bizalmát megerősítette, így a fogyasztás növekedett. A deflációs hatást figyelembe véve a fogyasztási kiadás 4,4%-kal haladta meg az egy évvel korábbi értéket.

A jövedelmi egyenlőtlenségek Magyarországon az elmúlt 4 évben növekedést mutatnak, 2014-ben az S80/S20-as mutató értéke szerint már csak 0,9-del maradtunk el az Európai Unió 27 tagországának átlagához képest. A Visegrádi országok közül Csehország és Szlovákia szegényei és gazdagjai között kisebb a szakadék, mint hazánkban, Lengyelországnak viszont csak 2011 óta sikerült visszaküzdenie magát az EU-s átlag alá, jelentős csökkenést sikerült a vizsgált időszakban elérnie.

Hazánk jövedelemegyenlőtlenségeit több megközelítésből vizsgáltam, a jövedelmek elszakadásának oka lehet a területi eltérés, korkülönbség, vagy iskolai végzettség is. 2014-ben az országos átlagtól régióként átlagosan 11,11-kal tértek el a jövedelmek, első helyen a közép-magyarországi régió áll, ahol 14%-kal többet kerestek a háztartástagot, míg a legalacsonyabb jövedelemre az észak-alföldi régióban tehetett szert a lakosság. A fővárosban és vonzáskörzetében (Közép-Magyarország tagjaként szerepel, így erősen befolyásolja a régió adatait) 32%-kal magasabbak a jövedelmek, míg a sereghajtó községekben 16,1%-kal elmaradnak az országos átlagtól.

2010-ben az 55 év feletti korosztály jövedelme meghaladta az országos átlagot, ebben az évben a nyugdíjkorhatár elérésével a jövedelem 42 ezer forinttal esett vissza, 2014-re viszont a nyugdíjasok jövedelme meghaladta az 55-64 év közöttiek jövedelmét is. A jövedelmi szerkezet az életkor növekedésével átalakul, míg a 25-54 év közöttiek bruttó jövedelmének 85%-át a munkából származó bevételek jelentik, 65 év felett a társadalmi juttatások válnak fő forrássá a maguk 89%-ával. A vállalkozásból származó jövedelmek a

nyugdíjasoknál 2010-ről 2014-re megháromszorozódtak, míg a 25 és 54 év közöttiek esetén közel 10%-kal csökkentek.

A képesítést nem szerző, vagy alacsony végzettségű lakosság jövedelme az országos átlag alatt marad 551 ezer forinttal, míg a felsőfokú képesítést szerzők meghaladják azt 617 ezer forinttal. Az alacsonyabb iskolai végzettség esetén a társadalmi juttatások jelentették 2014-ben a bruttó jövedelmek közel 60%-át, míg a felsőfokú képesítést megszerzők esetén a munkajövedelmek jelentik a legnagyobb arányt (77%).

2014-ben hazánkban a jövedelemszerzés elsődleges formája a munkaviszonyból és vállalkozásokból származó bevételek, a 3. és 4., valamint a 10. decilisnél a jövedelmek több mint 70%-át jelentették, az ország szegényei esetén viszont a társadalmi jövedelmek adják a bruttó jövedelmük 55%-át.

2013-ról 2014-re a megtakarítási hajlandóság változott az eltérő jövedelmi csoportokban, az alsó decilisekben a fogyasztási kiadások csökkentésével a 2. és 3. decilisnek sikerült megtakarítást elérnie, az egy évvel korábbi eladósodottságához képest, a magasabb jövedelmi csoportokban azonban csökkent a megtakarítási kedv. A fogyasztóiár 0,2%-os csökkenése ugyanis ösztönözheti a fogyasztást, a defláció hatására a fogyasztók pénzükért több jószágot tudnak megszerezni.

2005 óta nominálértéken a háztartások kiadása évente átlagosan 3,9%-kal növekedett, melynek háttérében az elmúlt 10 év 45,1%-os árszínvonal növekedése állt. Volumenben 2005-höz képest 2014-ben 2,8%-os csökkenést láthatunk, de 2012 óta növekvő tendenciát mutat.

COICOP csoportosításra bontva a fogyasztói kosarunkat a vizsgált 10 évben ruházatra és lábbelire fordított kiadásaink szinte stagnáltak, mindössze 4,6%-kal növekedtek nominálértéken, ellenben 70%-kal nőtt a lakásfenntartásra, egészségügyre és a vendéglátás és szálláshely szolgáltatásra fordított összegek. 2013-ról 2014-re hírközlésre 16,3%-kal költöttünk többet, ami a csoport fogyasztásának volumennövekedéséből fakad, az árindex változása ennél a csoportnál elhanyagolhatóan alacsony (+0,8%). Korunk információalapú társadalom, a növekedés várhatóan egyre inkább jellemző lesz Magyarországra.

A fogyasztói kosárban a létfenntartásra fordított kiadások 2014-re az előző évhez képest csökkentek, így a „szabadon választható” csoportokra a háztartások jövedelmeikből többet tudtak áldozni. Az energiaárak jelentős csökkenésének köszönhetően a kategória kiadásai 2014-re ismét visszaszorultak az élelmiszerre fordított kiadások mögé, valamint a két főcsoport összesített aránya is visszaesett a fogyasztói kosárban, így a „szabadon választott” kiadásokra többet tudtak fordítani a háztartások. Élelmiszerkiadásainkat 3,6%-kal növeltük és legtöbbit húsételekre fordítottunk. Az alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők inkább az olcsóbb cereáliákat részesítették előnyben, a tehetősebbek pedig a luxuscikkeknek számító sajtféléket, halakat.

A létszükségletek megszerzése után a háztartások legszívesebben hírközlésre és kulturális tevékenységekre költenek, előbbi a korábban említett felgyorsult, információ éhes társadalmunk eredménye. Kulturális, szórakozási lehetőségre 2014-ben 64 ezer forintot költöttek az egyes háztartások, de az eltérő jövedelmek ezt jelentősen befolyásolták, a szegényebbek csak az országos érték negyedét, míg a gazdagabbak közel háromszorosát engedhették meg maguknak. Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás esetén is hasonló különbségek figyelhetők meg az egyes tizedeknél. Oktatásra minden decilis egységesen keveset fordítunk (1% körül), de a jövedelmek 1%-os növekedése 1,19%-os kiadásnövekedést generál. 2010-ről 2014-re a 25 és 54 év közöttiek növelték leginkább oktatási kiadásait, legnagyobb hangsúlyt az átképzésekre fektetve.

A jövedelmi helyzet meghatározza a fogyasztói kosarak összetételét. 2014-ben a legalacsonyabb jövedelmet megszerző csoportok számára az élelmiszerek és lakhatásra fordított kiadásuk 56%-át, amíg a legfelsőbb tized esetén csak 38,9%-ot jelentettek a létfenntartás költségei, a jövedelem növekedésével tehát a létfenntartásra fordított hányad csökken. A szegényebb réteg relatív többet költ oktatásra, a nagyobb jövedelmet megszerzők leginkább a közlekedés, a kulturális és szórakozásra fordított kiadásuk részarányát növelték.

Magyarország teljesítménye vásárlóerő paritáson mérve az Európai Unió 68%-át érte el, a visegrádi országok között így utolsó helyet foglalt el, bár az elmúlt 14 évben sikerült 9%-ponttal növekednünk. 2014-ben Ausztria és Németország az uniós átlagot 25%-kal haladta meg, legkiemelkedőbb teljesítménnyel pedig Luxemburg rendelkezett, az átlag 2,5-szeresét elérve.

Az egy főre jutó fogyasztás tekintetében 2009 után hazánk esetén 12,6%-os volumencsökkenést figyelhettünk meg, ami a görögök fogyasztási csökkenése után a legmagasabb az EU vizsgált országai között, Lengyelországban, az Egyesült Királyságban és Bulgáriában tapasztalhattunk volumenben növekedést (rendre 10,3%, 9,5%, 8,7%). Az árszínvonal növekedése ellensúlyozta a fogyasztás volumenének visszaesését, így Németország és Görögország kivételével folyó áron minden vizsgált ország növekedést mutatott, valamint Dánia fogyasztási kiadásai stagnáltak a válság óta.

Az Európai Unió 28 tagországának átlagához képest Magyarország létfenntartásra 13%-ponttal többet költött 2010-ben, ezen felül élvezeti cikkekre és egészségügyre is többet áldoztunk, viszont az átlag alatt fordítottunk közlekedésre (3,3%-pontos különbség), ruházódásra és szórakozásra, kulturális eseményekre. A gazdaságilag fejlettebb országok háztartásai kulturális tevékenységekre, és közlekedésre nagyobb arányban költenek, mint az EU-28-as átlag, élvezeti cikkekre a szegényebb országok költenek inkább, mint Bulgária és Románia. Hazánkban volt a legmagasabb a lakásfenntartási kiadások aránya 2010-ben, de szorosan követett a sorban Luxemburg, 2014-re Magyarországnak sikerült arányt csökkentenie, amivel a 4 évvel korábbi Európai Unió átlag értéke alá került.

7. Irodalomjegyzék

1. Módszertan – KSH
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/haztfogy/haztfogyhavi1306m.pdf>
Letöltés: 2016.08.30.
2. Központi Statisztikai Hivatal módszertana:
<https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/modsz22.html>
Letöltés: 2016.08.30.
3. Háztartás – Statisztikai Évkönyv 2004, Központi Statisztikai Hivatal,
Budapest 2005
4. Társadalmi Riport, 2004 /szerk. Kolosi Tamás, Tóth István György, Vukovich György, TÁRKI, Bp. 2004
5. SIMONYI PÉTER: AZ ÉLELMISZERFOGYASZTÁS EGYES SAJÁTOSSÁGAI, HAZAI VONÁSAI A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS TÜKRÉBEN
http://geography.hu/mfk2012/pdf/Simonyi_peter.pdf
Letöltés: 2016.09.10.
6. Társadalmi Riport 2014, Szerkesztette: Kolosi Tamás és Tóth István György
7. Jövedelemeloszlás nemzetközi összehasonlításban, Medgyesi Márton
http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-911/publikaciok/tpubl_a_911.pdf
Letöltés: 2016. 10.05.
8. A növekvő jövedelmi egyenlőtlenségek rontják a gazdaság növekedési kilátásait, Pénzügyi Szemle cikk, 2015. június 18.
<http://www.penzugyiszemle.hu/tanulmanyok-eloadasok/a-novekvo-jovedelmi-egyenlotlensegek-rontjak-a-gazdasag-novekedesi-kilatasait>
Letöltés: 2016.10.20.
9. A Globális Válság: Hatások, Gazdaságpolitikai válaszok és kilátások, Budapest 2009
<http://vki3.vki.hu/kot/ecostat/03-Szalavetz.pdf>
Letöltés: 2016.10.20.
10. Felnőttoktatás, felnőttképzés – Központi Statisztikai Hivatal kiadványa

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/felnottoktatas13.pdf>

Letöltés: 2016.10.25.

11. Vetőné Mózner Zsófia: Fogyasztási szokások és trendek vizsgálata Európában és az USA-ban

http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1056/1/ff_otka68647p24.pdf

Letöltés: 2016.11.07.

12. Statisztika I. (szerk.: Sándorné dr. Kriszt Éva)

13. Eurostat kiadványok

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level/hu

Letöltés: 2016.11.20.

Mellékletek

1. számú melléklet

3.1.1. A bruttó hazai termék (GDP) értéke és volumenindexei – ESA2010 (1995–)

Év	A bruttó hazai termék		
	értéke, folyó áron, milliárd Ft	volumenindexe	
		előző év = 100,0	2005=100,0
2005	22 470,8	104,4	100,0
2006	24 153,0	103,9	103,9
2007	25 560,4	100,4	104,3
2008	27 071,9	100,9	105,2
2009	26 297,4	93,4	98,3
2010	27 085,9	100,7	99,0
2011	28 166,1	101,7	100,7
2012	28 660,5	98,4	99,1
2013	30 127,3	102,1	101,2
2014	32 400,1	104,0	105,3

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt001.html

2. számú melléklet

2.2.1.2. Az összes háztartás adatai a referenciaszemély korcsoportja, iskolai végzettsége és a háztartástagok korösszetétele szerint (2010–) [forint]					
Megnevezés	Referencia- személy összesen	Korcsoport			
		25 évesnél fiatalabb	25–54 éves	55–64 éves	65 éves és idősebb
\$2010					
\$Háztartások és személyek száma					
Háztartások felszorozott száma	4 015 186	109 760	2 045 619	837 517	1 022 290
Személyek felszorozott száma	9 805 384	282 013	6 194 609	1 728 932	1 599 830
Háztartások átlagos taglétszáma	2,4	2,6	3,0	2,1	1,6
\$Egy főre jutó jövedelmek					
Munkajövedelem összesen	754 649	639 967	926 747	773 595	88 019
Ebből:					
munkaviszonyból származó jövedelem	650 532	575 715	806 544	644 280	66 393
vállalkozásból származó jövedelem	103 596	64 251	119 618	128 454	21 626
Társadalmi jövedelem összesen	376 116	170 126	193 044	505 882	981 052
Ebből:					
családdal, gyermekkel kapcsolatos ellátások	57 801	42 099	82 803	16 925	7 936
munkanélküli-ellátások	15 128	32 595	16 737	14 846	6 125
öregségi ellátások	291 008	70 028	80 286	459 613	963 674
egyéb szociális ellátások	12 179	25 405	13 218	14 497	3 317
Egyéb jövedelem összesen	25 719	121 968	23 561	24 166	18 789
Bruttó jövedelem	1 156 484	932 061	1 143 352	1 303 643	1 087 861
Nettó jövedelem	947 775	779 195	894 842	1 080 681	1 038 819
\$2013					
\$Háztartások és személyek száma					
Háztartások felszorozott száma	4 103 883	104 353	2 020 176	912 499	1 066 855
Személyek felszorozott száma	9 725 522	307 673	5 972 368	1 825 446	1 620 035
Háztartások átlagos taglétszáma	2,4	2,9	3,0	2,0	1,5
\$Egy főre jutó jövedelmek					
Munkajövedelem összesen	894 293	642 153	1 136 352	866 498	81 136
Ebből:					
munkaviszonyból származó jövedelem	785 730	611 824	1 008 585	737 084	52 003
vállalkozásból származó jövedelem	107 940	30 329	126 780	129 319	29 133
Társadalmi jövedelem összesen	399 409	138 629	174 370	532 066	1 129 077
Ebből:					
családdal, gyermekkel kapcsolatos ellátások	53 712	52 809	77 258	18 289	6 997
munkanélküli-ellátások	9 413	15 013	9 388	12 904	4 510
öregségi ellátások	325 968	54 154	75 944	489 766	1 114 755
egyéb szociális ellátások	10 315	16 653	11 780	11 107	2 815
Egyéb jövedelem összesen	29 658	114 579	28 210	30 131	18 337
Bruttó jövedelem	1 323 361	895 360	1 338 932	1 428 695	1 228 549
Nettó jövedelem	1 049 206	750 012	994 694	1 154 056	1 188 848

A 2. számú melléklet folytatása

2.2.1.2. Az összes háztartás adatai a referenciaszemély korcsoportja, iskolai végzettsége és a háztartástagok korösszetétele szerint (2010-) [forint]					
Megnevezés	Referencia- személy összesen	Korcsoport			
		25 évesnél fiatalabb	25–54 éves	55–64 éves	65 éves és idősebb
\$2014					
\$Háztartások és személyek száma					
Háztartások felszorozott száma	4 129 277	111 972	2 024 457	942 537	1 050 311
Személyek felszorozott száma	9 695 142	317 273	5 915 883	1 860 523	1 601 463
Háztartások átlagos taglétszáma	2,3	2,8	2,9	2,0	1,5
\$Egy főre jutó jövedelmek					
Munkajövedelem összesen	936 894	766 972	1 144 004	1 003 760	127 802
Ebből:					
munkaviszonyból származó jövedelem	825 889	690 889	1 033 154	846 167	63 425
vállalkozásból származó jövedelem	110 490	76 083	110 086	157 333	64 377
Társadalmi jövedelem összesen	408 897	121 353	182 621	516 351	1 176 901
Ebből:					
családdal, gyermekkel kapcsolatos ellátások	58 493	52 973	84 795	18 795	8 550
munkanélküli-ellátások	8 082	14 945	7 883	11 520	3 463
öregségi ellátások	333 019	39 965	79 877	474 510	1 161 818
egyéb szociális ellátások	9 303	13 471	10 067	11 526	3 070
Egyéb jövedelem összesen	27 694	114 897	26 531	19 815	23 868
Bruttó jövedelem	1 373 485	1 003 223	1 353 155	1 539 926	1 328 572
Nettó jövedelem	1 099 710	784 749	1 028 728	1 243 473	1 257 301

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc015a.html

2013-ról 2014-re:

$$I_v = \frac{1099710}{1049206} = 1,048 \rightarrow 4,8\text{-os növekedés (nominálérték)}$$

$$I_q^0 = \frac{1099710/0,998}{1049206} = 1,0502 \rightarrow 5\text{-os növekedés – volumenváltozás (változatlan áron)}$$

3. számú melléklet

Jövedelemegyenlőtlenségi mutatók (S80/S20) - EU-SILC survey

Tér / Idő	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-27	5	4,9	5	5	4,9	4,9	5	5	5	5,2
Cseh Köztársaság	3,7	3,5	3,5	3,4	3,5	3,5	3,5	3,5	3,4	3,5
Magyarország	4	5,5	3,7	3,6	3,5	3,4	3,9	4	4,3	4,3
Lengyelország	6,6	5,6	5,3	5,1	5	5	5	4,9	4,9	4,9
Szlovákia	3,9	4,1	3,5	3,4	3,6	3,8	3,8	3,7	3,6	3,9

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tessi1>

4. számú melléklet

Magyarországon az egy főre jutó nettó jövedelmek szórása régiók szerint:

2.2.1.1. Az összes háztartás adatai jövedelmi tizedek (decilisek), régiók és a települések típusa szerint (2010–) [forint]					
Megnevezés	Összesen	Régiók			
		Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl
\$2014					
\$Háztartások és személyek száma					
Háztartások felszorozott száma	4 129 277	1 260 291	440 260	393 164	385 306
Személyek felszorozott száma	9 695 142	2 908 412	1 055 088	971 218	898 452
Háztartások átlagos taglétszáma	2,3	2,3	2,4	2,5	2,3
\$Egy főre jutó jövedelmek					
Munkajövedelem összesen	936 894	1 097 312	964 364	993 643	809 900
Ebből:					
munkaviszonyból származó jövedelem	825 889	990 650	866 343	917 426	718 680
vállalkozásból származó jövedelem	110 490	105 829	97 729	75 697	90 906
Társadalmi jövedelem összesen	408 897	446 683	411 638	420 500	444 153
Ebből:					
családdal, gyermekkel kapcsolatos ellátások	58 493	61 694	55 395	50 523	55 270
munkanélküli-ellátások	8 082	5 141	5 197	4 246	12 176
öregségi ellátások	333 019	372 775	342 715	354 976	366 211
egyéb szociális ellátások	9 303	7 073	8 331	10 754	10 497
Egyéb jövedelem összesen	27 694	34 026	21 831	23 148	40 760
Bruttó jövedelem	1 373 485	1 578 021	1 397 833	1 437 291	1 294 813
Nettó jövedelem	1 099 710	1 254 149	1 121 961	1 153 098	1 053 668

Folytatás:

2.2.1.1. Az összes háztartás adatai jövedelmi tizedek (decilisek), régiók és a települések típusa szerint (2010–) [forint]				
Megnevezés	Összesen	Régiók		
		Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
\$2014				
\$Háztartások és személyek száma				
Háztartások felszorozott száma	4 129 277	486 011	590 433	573 812
Személyek felszorozott száma	9 695 142	1 153 937	1 454 787	1 253 248
Háztartások átlagos taglétszáma	2,3	2,4	2,5	2,2
\$Egy főre jutó jövedelmek				
Munkajövedelem összesen	936 894	834 974	752 281	896 695
Ebből:				
munkaviszonyból származó jövedelem	825 889	721 178	678 182	683 262
vállalkozásból származó jövedelem	110 490	113 535	73 683	212 975
Társadalmi jövedelem összesen	408 897	399 243	356 217	354 672
Ebből:				
családdal, gyermekkel kapcsolatos ellátások	58 493	58 048	64 841	55 203
munkanélküli-ellátások	8 082	14 048	10 968	8 529
öregségi ellátások	333 019	316 966	270 002	279 716
egyéb szociális ellátások	9 303	10 181	10 405	11 224
Egyéb jövedelem összesen	27 694	25 365	24 397	18 062
Bruttó jövedelem	1 373 485	1 259 582	1 132 895	1 269 430
Nettó jövedelem	1 099 710	1 013 146	909 972	1 014 163

adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc014a.html

Számítások:

Jövedelem (Ft)		Személyek felszorozott száma (fő)	Átlagtól vett eltérés	Eltérések abszolút összege	Átlagtól vett eltérés négyzete	Eltérések négyzetösszege
Régió	X_i	f_i	$d_i = X_i - \bar{X}$	$f_i * X_i - \bar{X} $	$d_i^2 = (X_i - \bar{X})^2$	$f_i * d_i^2$
Közép - Magyarország	1254149	2 908 412	154439	449173083820	23851494244	69369972076841600
Nyugat-Dunántúl	1153098	971 218	53388	51851148862	2850252409	2768216444001940
Közép-Dunántúl	1121961	1 055 088	22251	23476316492	495088164,5	522361581263601
Dél-Dunántúl	1053668	898 452	-46042	41366611904	2119874468	1904605455189450
Dél-Alföld	1014163	1 253 248	-85547	107212060462	7318351163	9171708958225530
Észak-Magyarország	1013146	1 153 937	-86564	99889424944	7493329468	8646830126412860
Észak-Alföld	909972	1 454 787	-189738	276028596079	36000566102	52373155557159500
Összesen:	-	9 695 142	-	1048997242563	-	144756850199095000
Országos átlag:	1099710					

$$SS = 144756850199095000$$

$$\sigma^2 = SS/N = 14930864365$$

$$\text{Szórás: } \sigma = 122191,92$$

$$V = \sigma / (\bar{X}) = 0,1111$$

5. számú melléklet

2.2.1.2. Az összes háztartás adatai a referenciaszemély korcsoportja, iskolai végzettsége és a háztartástagok korösszetétele szerint (2014) [forint]

Megnevezés	Iskolai végzettség			
	Alapfokú / nincs	középfokú érettségi nélkül	középfokú érettséggel	felsőfokú
Munkajövedelem összesen	327 897	757 158	989 050	1 538 928
Társadalmi jövedelem összesen	478 316	372 466	398 445	413 851
Egyéb jövedelem összesen	15 985	22 400	31 584	38 348
Bruttó jövedelem	822 198	1 152 025	1 419 079	1 991 127

adatok: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc015a.html

A jövedelmek megoszlása iskolai végzettség szerint (saját számítás)

Megnevezés	Iskolai végzettség			
	Alapfokú / nincs	középfokú érettségi nélkül	középfokú érettséggel	felsőfokú
Munkajövedelem összesen	39,88%	65,72%	69,70%	77,29%
Társadalmi jövedelem összesen	58,18%	32,33%	28,08%	20,78%
Egyéb jövedelem összesen	1,94%	1,94%	2,23%	1,93%
Bruttó jövedelem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

7. számú melléklet

Az egy főre jutó megtakarítások alakulása (2013-2014)

Időszak	Megnevezés	Decilisek				
		1.	2.	3.	4.	5.
2013	1 főre jutó nettó jövedelem	302 660	489 499	626 462	741 517	854 365
	1 főre jutó kiadás	393 323	525 399	646 612	689 910	764 944
2014	1 főre jutó nettó jövedelem	317 153	517 728	661 376	788 807	906 551
	1 főre jutó kiadás	407 146	496 814	597 173	660 762	772 961
2013	1 főre jutó megtakarítás	-90 663	-35 900	-20 150	51 607	89 421
2014	1 főre jutó megtakarítás	-89 993	20 914	64 203	128 045	133 590

δ(2013-2014)	jövedelmek változása	1,047886	1,057669	1,055733	1,063775	1,061081
	kiadások változása	1,035143	0,945594	0,923542	0,957751	1,010481
	megtakarítások változása	0,992603	-	-	2,481147	1,493938

2014	megtakarítások aránya	-28%	4%	10%	16%	15%
2013	megtakarítások aránya	-30%	-7%	-3%	7%	10%

Az egy főre jutó megtakarítások alakulása (2013-2014)

Időszak	Megnevezés	Decilisek				
		6.	7.	8.	9.	10.
2013	1 főre jutó nettó jövedelem	969 812	1 103 382	1 274 850	1 565 851	2 563 541
	1 főre jutó kiadás	831 274	947 882	1 059 184	1 234 354	1 615 059
2014	1 főre jutó nettó jövedelem	1 031 907	1 168 122	1 345 287	1 615 679	2 644 917
	1 főre jutó kiadás	881 041	1 041 425	1 152 342	1 295 430	1 771 201
2013	1 főre jutó megtakarítás	138 538	155 499	215 667	331 497	948 482
2014	1 főre jutó megtakarítás	150 866	126 697	192 946	320 249	873 716

δ(2013-2014)	jövedelmek változása	1,064029	1,058675	1,055251	1,031822	1,031743
	kiadások változása	1,059869	1,098686	1,087953	1,04948	1,096678
	megtakarítások változása	1,08899	0,814773	0,894646	0,96607	0,921173

2014	megtakarítások aránya	15%	11%	14%	20%	33%
2013	megtakarítások aránya	14%	14%	17%	21%	37%

(Saját számítás)

8. számú melléklet

3.6.4. Fogyasztóiár-indexek az egyéni fogyasztás rendeltetés szerinti osztályozása (COICOP) alapján (2003–)

Megnevezés / Időszak	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	101,7	108,2	112,0	110,5	103,9	102,8	107,3	106,0	102,7	99,2
Szeszes italok, dohányárúk	102,8	104,3	106,9	105,6	107,8	108,8	100,2	114,6	112,4	106,9
Ruházat és lábbeli	100,3	99,4	101,0	100,0	100,6	99,7	103,0	102,5	99,6	99,4
Lakásszolgáltatás, víz, villamos energia, gáz és egyéb tüzelőanyagok	106,2	105,5	115,1	109,4	107,7	105,5	104,6	105,8	94,7	91,7
Lakberendezés, lakásfelszerelés, rendszeres lakáskarbantartás	99,8	98,6	101,6	100,9	103,3	101,7	100,3	103,4	100,9	99,9
Egészségügy	108,4	104,4	120,7	99,0	103,4	105,2	102,9	103,6	103,4	103,3
Közlekedés és szállítás	105,5	103,5	103,4	106,2	100,6	111,2	107,1	106,1	99,9	99,6
Távközlés	100,1	96,3	96,5	99,4	101,0	101,0	100,7	104,6	102,0	100,8
Szabadidő és kultúra	102,7	101,5	103,2	103,2	103,0	102,9	100,6	101,4	100,7	100,2
Oktatás	108,3	107,7	106,4	104,6	100,7	100,6	99,7	101,8	103,0	103,6
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	105,8	105,3	108,2	107,5	106,2	104,2	102,7	104,6	103,1	102,4
Egyéb termékek és szolgáltatások	102,8	102,5	105,0	104,1	104,5	102,2	100,9	106,7	107,9	104,1

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qsf004.html

Számítások az árszínvonal alakulására (az egy főre jutó kiadások fogyasztóiár-indexei alapján)

Időszak	Fogyasztóiár-index (%)	Árszínvonal változás (2005-2014)
2005	103,6	100,0%
2006	103,9	103,9%
2007	108,0	112,2%
2008	106,1	119,1%
2009	104,2	124,1%
2010	104,9	130,1%
2011	103,9	135,2%
2012	105,7	142,9%
2013	101,7	145,3%
2014	99,8	145,1%

adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qsf004.html

9. számú melléklet

2.2.4. Az egy főre jutó kiadások részletezése COICOP-csoportosítás szerint (2005–) [Ft]

COICOP csoportosítás:	2005	2006	2007	2008	2009
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	145 231	154 561	167 346	177 475	172 516
Szeszes italok, dohányáru	22 888	21 800	23 544	24 548	25 150
Ruházat és lábbeli (szolgáltatással együtt)	32 293	32 599	30 190	29 293	28 976
Lakásfenntartás, háztartási energia	124 762	133 499	148 643	167 389	176 453
Lakberendezés, háztartásvitel	29 961	30 350	29 473	30 672	30 000
Egészségügy	26 502	26 577	30 772	33 300	34 969
Közlekedés	90 916	91 290	88 586	91 289	88 186
Hírközlés	41 898	48 049	48 287	49 533	46 260
Kultúra, szórakozás	54 697	55 573	55 324	56 749	57 974
Oktatás	5 418	6 096	5 816	5 927	6 355
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	20 624	23 222	24 441	27 215	27 355
Egyéb termékek és szolgáltatások	48 345	49 765	53 888	56 919	53 633
Összesen:	643 535	673 381	706 310	750 309	747 827

2.2.4. Az egy főre jutó kiadások részletezése COICOP-csoportosítás szerint (2005–) [Ft]

COICOP csoportosítás:	2010	2011	2012	2013	2014
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	176 099	184 345	191 711	202 644	209 898
Szeszes italok, dohányáru	25 059	24 993	26 404	26 562	28 355
Ruházat és lábbeli (szolgáltatással együtt)	30 202	31 432	31 133	32 465	33 776
Lakásfenntartás, háztartási energia	194 491	205 518	214 620	211 968	208 665
Lakberendezés, háztartásvitel	30 109	30 612	30 765	31 530	33 618
Egészségügy	37 831	38 348	40 430	41 889	44 771
Közlekedés	85 242	95 938	97 437	106 226	114 350
Hírközlés	46 158	52 597	53 684	58 106	67 594
Kultúra, szórakozás	60 450	59 790	60 435	62 195	64 036
Oktatás	6 934	6 227	6 129	7 147	7 716
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	30 255	27 892	29 150	31 985	34 422
Egyéb termékek és szolgáltatások	49 617	51 156	52 561	58 067	60 474
Összesen:	772 445	808 849	834 459	870 785	907 675

Fejlődési mutatók:

$$\bar{d}_{(2005-2014)} = \frac{907675 - 643535}{9} = 29\,349 \text{ forint}$$

Évente átlagosan 29 349 forinttal növekedtek az egy főre jutó kiadások

$$\bar{l}_{(2005-2014)} = \sqrt[9]{\frac{907675}{643535}} = 1,0389 \rightarrow 3,9\%$$

Évente átlagosan 3,9%-kal növekedtek az egy főre jutó kiadások

A 9. számú mellékletéhez kiegészítés

Időszak	Egy főre jutó kiadások (Ft)	I_v (előző év=100%)	I_v (bázisév: 2005)
2005	643535	-	-
2006	673381	1,0464	1,0464
2007	706310	1,0489	1,0975
2008	750309	1,0623	1,1659
2009	747827	0,9967	1,1621
2010	772445,39	1,0329	1,2003
2011	808849,11	1,0471	1,2569
2012	834 459	1,0317	1,2967
2013	870784,55	1,0435	1,3531
2014	907675,22	1,0424	1,4105

láncindexek (2014)

$$I_v = \frac{907675}{870785} = 1,042 \rightarrow 4,2\% \text{-kal növekedett 2013-ról 2014-re a teljes kiadás értéke}$$

bázisindexek (bázisév:2005)

$$I_v = \frac{907675}{643535} = 1,4104 \rightarrow 41,04\% \text{-kal növekedett a kiadás 2005-ről 2014-re}$$

$I_p = 1,039 * 1,122 * 1,191 * 1,241 * 1,301 * 1,352 * 1,429 * 1,453 * 1,451 = 1,451 \rightarrow 45,1\% \text{-os árszínvonal növekedés tapasztalható az egy főre jutó kiadások tekintetében}$

$$I_q = \frac{I_v}{I_p} = \frac{1,4104}{1,451} = 0,972 \rightarrow 2,8 \% \text{-kal csökkent a volumen 2005 óta}$$

10. számú melléklet

Egy főre jutó fogyasztás megoszlása

Megnevezés	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	22,6%	22,8%	22,8%	23,0%	23,3%	23,1%
Szeszesitalok, dohányáru összesen	3,6%	3,2%	3,1%	3,2%	3,1%	3,1%
Ruházat és lábbeli összesen	5,0%	3,9%	3,9%	3,7%	3,7%	3,7%
Lakásfenntartás, háztartási energia	19,4%	25,2%	25,4%	25,7%	24,3%	23,0%
Lakberendezés, háztartásvitel	4,7%	3,9%	3,8%	3,7%	3,6%	3,7%
Egészségügy összesen	4,1%	4,9%	4,7%	4,8%	4,8%	4,9%
Közlekedés összesen	14,1%	11,0%	11,9%	11,7%	12,2%	12,6%
Hírközlés összesen	6,5%	6,0%	6,5%	6,4%	6,7%	7,4%
Kultúra, szórakozás	8,5%	7,8%	7,4%	7,2%	7,1%	7,1%
Oktatás összesen	0,8%	0,9%	0,8%	0,7%	0,8%	0,9%
Vendéglátás és szálláshely szolgáltatás összesen	3,2%	3,9%	3,4%	3,5%	3,7%	3,8%
Egyéb termékek és szolgáltatások	7,5%	6,4%	6,3%	6,3%	6,7%	6,7%
Mindösszesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Adatok: https://www.ksh.hu/stadat_eves_2_2

Háztartás statisztikai évkönyv 2005, KSH 2006-os kiadás

Számítások:

2014:

Élelmiszerek és alkoholmentes italok: $V = \frac{209898}{907675} = 0,231 \rightarrow 23,1\%$

Növekedés a csoporton belül:

Hírközlés változása 2013-2014-re: $7,4\% - 6,7\% = 0,7\%$ -pontos növekedés

Az 1 főre jutó élelmiszerfogyasztás megoszlása

Élelmiszerek típusa	Kiadás (ft/fő)	Megoszlás (%)
Cereáliák	31949	0,166
Hús	59806	0,310
Hal	2075	0,011
Tej, tojás, sajt	33718	0,175
Olaj és zsíradékok	9956	0,052
Gyümölcs	12952	0,067
Zöldség és burgonya	20974	0,109
Édességek	13228	0,069
Élelmiszerek összesen	192740	1,000

Adatok: https://www.ksh.hu/stadat_eves_2_2

11. számú melléklet

Az egy főre jutó élelmiszerfogyasztás alakulása háztartások típusa szerint

Élelmiszer típus (kg / I / db)	Háztartás típusa		
	Gyermekes	Gyermek nélküli	Egyszemélyes
Cereáliák	62,0	94,0	114,6
Húsfélék	39,5	67,6	73,5
Hal	0,8	1,0	1,9
Tej	38,5	54,4	68,6
Tojás	93	173	213
Zsiradék	11,5	19,6	23,3
Gyümölcs	25,8	51,6	62,7
Zöldség, burgonya	52,3	98,2	113,6
Cukor	9,6	17,5	18,6
Gyümölcs- levek	12,2	13,3	15,7

adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc035a.html

12. számú melléklet

Az 1 főre jutó lakásfenntartási kiadások alakulása (Ft)

MEGNEVEZÉS	Országos átlag
Lakásfenntartás, háztartási energia	208 665
Lakásbérleti díj	24 171
Lakáskarbantartás, -javítás összesen	9 719
Lakáskarbantartáshoz anyagok	5 637
Lakás-karbantartási és -javítási szolgáltatások	4 082
Vízellátás és egyéb lakásszolgáltatások összesen	49 723
Vízellátás	13 439
Szemétszállítás	7 326
Szennyvízelvezetés	12 437
Máshova nem sorolt lakásszolgáltatások	16 521
Elektromos energia, gáz és egyéb tüzelőanyagok összesen	125 052
Elektromos energia	42 687
Gáz, vezetékes	42 037
Palackos, gáz	3 934
Folyékony tüzelőanyagok	3
Szilárd tüzelőanyagok	22 956
Központi fűtés, távhő	13 437

adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc021a.html

1 főre jutó lakásbérleti díjak régióként

Régiók	Kiadások (Ft)
Közép-Magyarország	43716
Közép-Dunántúl	15626
Nyugat-Dunántúl	22875
Dél-Dunántúl	17699
Észak-Magyarország	12251
Észak-Alföld	12426
Dél-Alföld	16318
Országos átlag	24171

adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc021a.html

13. számú melléklet

A jövedelmek alakulásának hatása az oktatás fogyasztásra (2014)

Munkatábla a hatványkitevős regressziófüggvény meghatározásához

Decilis	x	y	lg x= x*	lg y= y*	d _x *	d _y *	d _x * d _y *	d _x * ²
1	317 153	17 402	5,501269	4,240593	0,471731	0,461407	0,21766	0,22253
2	517 728	22 723	5,714102	4,356468	0,258898	0,345532	0,089458	0,067028
3	661 376	30 645	5,820448	4,486355	0,152552	0,215645	0,032897	0,023272
4	788 807	35 871	5,896971	4,554738	0,076029	0,147262	0,011196	0,00578
5	906 551	43 120	5,957392	4,634674	0,015608	0,067326	0,001051	0,000244
6	1 031 907	54 752	6,013641	4,738396	0,040641	0,036396	0,001479	0,001652
7	1 168 122	69 270	6,067488	4,840545	0,094488	0,138545	0,013091	0,008928
8	1 345 287	74 916	6,128815	4,874574	0,155815	0,172574	0,02689	0,024278
9	1 615 679	107 159	6,208355	5,030027	0,235355	0,328027	0,077203	0,055392
10	2 644 917	184 466	6,422412	5,265916	0,449412	0,563916	0,253431	0,201971
Együtt	-	-	59,73089	47,02229	-	-	0,724355	0,611076

adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc021a.html

x: egy főre jutó jövedelem (Ft)

y: egy főre jutó oktatásra fordított kiadás (Ft)

$$\bar{x}^* = 59,73089/10 = 5,973$$

$$\bar{y}^* = 47,02229/10 = 4,702$$

$$b_1 = \frac{0,724355}{0,611076} = 1,185$$

b₁ paraméter: ha 1%-kal növekszik a jövedelem, 1,185%-kal több az oktatásra fordított kiadás az oktatásra fordított kiadás rugalmasan reagál a jövedelem változására

13.számú melléklet folytatása

A jövedelmek alakulásának hatása a fogyasztási kiadásokra (2014)

Munkatábla a hatványkitevős regressziófüggvény meghatározásához

Decilis	Y	X	lg x=x*	lg y=y*	d _x *	d _y *	d _x * d _y *	d _x **2
1. tized	317 153	407 146	5,501269	5,60975	0,471731	0,30825	0,145411	0,22253
2. tized	517 728	496 814	5,714102	5,696194	0,258898	0,221806	0,057425	0,067028
3. tized	661 376	597 173	5,820448	5,7761	0,152552	0,1419	0,021647	0,023272
4. tized	788 807	660 762	5,896971	5,820045	0,076029	0,097955	0,007447	0,00578
5. tized	906 551	772 961	5,957392	5,888158	0,015608	0,029842	0,000466	0,000244
6. tized	1 031 907	881 041	6,013641	5,944996	0,040641	0,026996	0,001097	0,001652
7. tized	1 168 122	1 041 425	6,067488	6,017628	0,094488	0,099628	0,009414	0,008928
8. tized	1 345 287	1 152 342	6,128815	6,061581	0,155815	0,143581	0,022372	0,024278
9. tized	1 615 679	1 295 430	6,208355	6,112414	0,235355	0,194414	0,045756	0,055392
10. tized	2 644 917	1 771 201	6,422412	6,248268	0,449412	0,330268	0,148426	0,201971
Együtt	-	-	59,73089	59,17513	-	-	0,459462	0,611076

x: egy főre jutó jövedelem (Ft)

y: egy főre jutó fogyasztási kiadás (Ft)

$$\bar{x}^* = 59,73089/10 = 5,973$$

$$\bar{y}^* = 59,17513/10 = 5,918$$

$$b_1 = \frac{0,459462}{0,611076} = 0,752$$

b paraméter : $0 < b < 1$, ami azt jelenti, hogy rugalmatlan (lassuló növekedésű függvényről beszélhetünk
1%-os jövedelemnövekedés 0,75%-os növekedést eredményez a fogyasztási kiadásokban

14. számú melléklet

Megnevezés	Decilisek				
	1.	2.	3.	4.	5.
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	29,4%	28,2%	25,5%	25,4%	25,9%
Szeszes italok, dohányáru	5,2%	4,5%	3,9%	3,4%	3,2%
Ruházat és lábbeli (szolgáltatással együtt)	3,5%	3,7%	4,0%	3,7%	3,0%
Lakásfenntartás, háztartási energia	26,7%	25,3%	25,8%	23,5%	25,3%
Lakberendezés, háztartásvitel	2,9%	2,9%	3,2%	3,3%	3,5%
Egészségügy	3,4%	3,1%	3,6%	4,4%	6,0%
Közlekedés	8,9%	10,3%	10,9%	12,3%	10,4%
Hírközlés	6,0%	7,8%	7,8%	8,2%	7,2%
Kultúra, szórakozás	4,3%	4,6%	5,1%	5,4%	5,6%
Oktatás	1,3%	1,1%	1,1%	1,0%	0,9%
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	3,1%	2,9%	3,0%	2,9%	2,6%
Egyéb termékek és szolgáltatások	5,4%	5,6%	6,1%	6,3%	6,2%

Megnevezés	Decilisek				
	6.	7.	8.	9.	10.
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	24,8%	23,0%	22,5%	21,8%	17,9%
Szeszes italok, dohányáru	3,1%	2,8%	2,8%	2,8%	2,5%
Ruházat és lábbeli (szolgáltatással együtt)	3,6%	3,6%	3,3%	3,9%	4,3%
Lakásfenntartás, háztartási energia	22,1%	21,9%	23,6%	21,6%	21,0%
Lakberendezés, háztartásvitel	3,7%	3,8%	3,8%	4,3%	4,0%
Egészségügy	5,0%	5,8%	5,7%	5,5%	4,5%
Közlekedés	13,0%	13,2%	12,5%	12,3%	15,5%
Hírközlés	8,1%	7,5%	7,4%	7,8%	6,9%
Kultúra, szórakozás	6,2%	6,7%	6,5%	8,3%	10,4%
Oktatás	0,8%	0,9%	0,9%	0,8%	0,5%
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	3,4%	3,8%	3,5%	4,2%	5,4%
Egyéb termékek és szolgáltatások	6,1%	7,2%	7,5%	6,7%	7,1%

Adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc021a.html

15. számú melléklet

7.3.2. Egy főre jutó GDP, vásárlóerő-paritás alapján (2000–) [EU28=100]

Ország	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ausztria	128	126	126	125	125	125	124
Csehország	68	69	70	72	73	77	79
Egyesült Királyság	108	108	109	111	111	112	110
Lengyelország	48	48	48	49	50	51	53
Magyarország	59	60	62	64	66	67	68
Németország	122	122	120	118	116	115	116
Románia	33	34	37	39	41	42	45
Szlovákia	51	52	53	56	57	60	63
Európai Unió–28	100	100	100	100	100	100	100
Luxemburg	263	260	263	261	263	263	263
Svájc	161	159	156	153	153	153	154
Írország	136	135	139	140	141	144	145

7.3.2. Egy főre jutó GDP, vásárlóerő-paritás alapján (2000–) [EU28=100]

Ország	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ausztria	124	126	126	126	127	128	128	126
Csehország	81	82	81	82	82	81	81	81
Egyesült Királyság	109	108	108	107	105	106	108	109
Lengyelország	55	57	61	63	65	66	67	69
Magyarország	66	67	66	65	65	65	66	68*
Németország	117	118	117	119	124	125	125	125
Románia	47	51	51	50	50	51	52	54
Szlovákia	68	71	70	72	74	75	76	77
Európai Unió–28	100	100	100	100	100	100	100	100
Luxemburg	273	266	258	264	261	254	259	260
Svájc	155	156	158	158	156	157	158	158
Írország	143	136	134	131	132	132	134	139

Adatok: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_int024b.html

Számítások:

2014

EU28 → 36874 USD

Magyarország → 25167 USD

Magyarország egy főre jutó GDP-je az EU28 átlagának 68%-a.

16. számú melléklet

Az egy főre jutó kiadások alakulása 2009,2014 (euro)

Ország	2009	2014	Változás (2009=100)
Luxemburg	24000	24600	1,0250
Dánia	21400	21400	1,0000
Egyesült Királyság	16400	21200	1,2927
Ausztria	17800	20000	1,1236
Németország	19600	18900	0,9643
Görögország	14300	11300	0,7902
Szlovákia	7000	7700	1,1000
Csehország	6800	7000	1,0294
Lengyelország	5000	6400	1,2800
Magyarország	4800	5100	1,0625
Bulgária	3000	3600	1,2000

adatok: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/5/52/Consumption_expenditure_of_households%2C_2004%2C_2009_and_2014_YB15.png

Fogyasztói árak az előző évhez képest (2009-)							
Ország	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Fogyasztóiár- változása (bázis:2009)
Ausztria	1,004	1,017	1,036	1,026	1,021	1,015	1,125
Bulgária	1,025	1,03	1,034	1,024	1,004	0,984	1,104
Csehország	1,006	1,012	1,022	1,035	1,014	1,004	1,096
Dánia	1,01	1,022	1,027	1,024	1,005	1,004	1,095
Egyesült Királyság	1,022	1,033	1,045	1,028	1,026	1,015	1,181
Görögország	1,013	1,047	1,031	1,01	0,991	0,986	1,079
Lengyelország	1,04	1,026	1,039	1,037	1,008	1,001	1,160
Luxemburg	1	1,028	1,037	1,029	1,017	1,007	1,123
Magyarország	1,04	1,047	1,039	1,057	1,017	1	1,216
Németország	1,002	1,011	1,025	1,021	1,016	1,008	1,086
Szlovákia	1,009	1,007	1,041	1,037	1,015	0,999	1,112

adatok: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_int047b.html#

2014: $I_v = \frac{6400}{5000} = 1,28 \rightarrow 28\%$ -os növekedés (nominálérték)

Lengyelország
volumenváltozása
(bázisév:2009) $I_q^0 = \frac{6400/1,16}{5000} = 1,1034 \rightarrow 10,3\%$ -os növekedés – volumenváltozás
(változatlan áron)

Magyarország (bázisév:2009)

$I_q^0 = \frac{5100/1,216}{4800} = 0,8738 \rightarrow 12,6\%$ -os csökkenés – volumenváltozás (változatlan áron)

1 főre jutó kiadások volumneindexei (bázis:2009)

Ország	2009	2014	Fogyasztóiár- változása (bázis:2009)	Volumenváltozás (bázis:2009)
Ausztria	17800	20000	1,125	0,9990
Bulgária	3000	3600	1,104	1,0866
Csehország	6800	7000	1,096	0,9390
Dánia	21400	21400	1,095	0,9130
Egyesült Királyság	16400	21200	1,181	1,0945
Görögország	14300	11300	1,079	0,7322
Lengyelország	5000	6400	1,160	1,1034
Luxemburg	24000	24600	1,123	0,9124
Magyarország	4800	5100	1,216	0,8736
Németország	19600	18900	1,086	0,8881
Szlovákia	7000	7700	1,112	0,9890

(Saját számítás)

17. számú melléklet

Overall structure of consumption expenditure by detailed COICOP level (1 000) [hbs_str_t211] 2010

Area	COICOP FŐCSOPORTOK											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
European Union (28 countries)	162	24	50	287	52	31	123	31	85	11	57	87
European Union (15 countries)	140	22	51	276	54	29	135	28	91	11	65	98
Belgium	132	21	45	267	63	47	130	26	91	5	64	110
Bulgaria	293	40	25	372	28	48	53	41	26	3	41	31
Czech Republic	203	29	52	227	66	29	112	48	107	7	53	69
Denmark	118	28	52	312	56	27	123	24	115	6	50	90
Germany	116	16	44	303	47	39	140	27	105	8	47	108
Estonia	233	31	40	294	55	32	97	52	84	11	26	46
Ireland	122	32	54	277	37	29	128	35	89	20	79	99
Greece	160	30	60	275	56	53	105	34	39	28	96	64
Spain	144	21	56	300	49	32	124	31	66	10	91	76
France	158	26	40	268	49	15	141	29	77	5	55	137
Croatia	256	30	51	323	39	26	95	42	44	7	19	68
Italy	186	17	64	323	51	38	116	20	56	8	49	71
Cyprus	123	13	68	266	57	53	139	35	54	34	85	72
Latvia	261	31	54	235	38	54	110	46	65	17	37	53
Lithuania	285	32	70	285	41	40	80	38	39	5	45	41
Luxembourg	88	14	62	338	63	25	145	21	73	4	76	93
Hungary	186	26	32	393	32	40	89	48	63	7	32	52
Malta	222	24	71	81	88	63	138	40	84	17	70	103
Netherlands	100	18	51	286	57	14	115	30	105	11	61	151
Austria	121	24	57	238	69	35	150	17	128	10	57	93
Poland	227	25	48	327	47	44	88	40	74	12	21	48
Portugal	133	19	37	292	42	58	145	33	53	22	104	63
Romania	315	59	42	360	31	35	46	38	31	6	10	29
Slovenia	145	19	59	298	58	20	132	41	90	8	36	92
Slovakia	220	30	53	338	40	30	72	52	72	4	48	40
Finland	130	23	34	267	48	32	175	26	104	2	42	119
Sweden	127	20	47	331	61	22	123	29	141	0	38	61
United Kingdom	126	28	56	180	75	12	154	31	136	24	93	85
Norway	118	26	53	312	59	26	163	19	125	2	35	63
Montenegro	399	35	74	153	39	33	88	51	37	18	23	49
Former Yugoslav Republic	433	41	66	129	54	37	66	41	27	10	48	49
Turkey	225	41	52	280	61	20	143	42	26	20	50	40

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hbs_str_t211&lang=en

17.számú melléklet folytatása

A fogyasztási szerkezet megoszlása az EU28 és Magyarország esetén (2010)

Coicop főcsoportok	EU28	Magyarország
	(%)	(%)
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	16,2	18,6
Szeszes italok, dohányáru	2,4	2,6
Ruházat és lábbeli	5,0	3,2
Lakásfenntartás, háztartási energia	28,7	39,3
Lakberendezés, háztartásvitel	5,2	3,2
Egészségügy	3,1	4,0
Közlekedés	12,3	8,9
Hírközlés	3,1	4,8
Kultúra, szórakozás	8,5	6,3
Oktatás	1,1	0,7
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	5,7	3,2
Egyéb termékek és szolgáltatások	8,7	5,2